

Odklanjamo vsako ločevanje otrok ki bi pomenilo getoizacijo na šolskem področju

Na pobudo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev je bil v ponedeljek v Celovcu posvet dvojezičnih učiteljev, včlanjenih v Stokovno združenje pedagoških delavcev.

Zbrane učitelje so predstavniki obeh organizacij informirali o trenutnem stanju politične razprave o vprašanih manjšinskega šolstva na Koroškem, posebej v luči prizadevanj nacionalističnih sil za ločitev šol oz. otrok v južnem delu dežele. V tem okviru so obravnavali zlasti tudi doslej znane zamisli deželne vlade glede rešitve manjšinskošolskega vprašanja na podlagi že večkrat s strani deželnega glavarja Wagnerja izraženega gesla „vsake-mu šolo, ki si jo želi“.

Na podlagi razprave, v kateri so sodelovali številni učitelji, ZSO in NSKS odklanjata Wagnerjev predlog, še posebno predlagani sistem tako imenovanega asistenčnega učitelja, kot ga pojmujejo deželnozbornske stranke, ker v taki rešitvi vidita prvi korak k popolni ločitvi

otrok in s tem uresničevanje nemško-nacionalističnih zahtev po getoizaciji koroških Slovencev na šolskem področju.

Deželna vlada bo omenjeni predlog po napovedi deželnega glavarja Wagnerja še konkretizirala in ga predvidoma letos jeseni predložila javnosti. Osrednji organizaciji koroških Slovencev bosta te predloge v sodelovanju z dvojezičnimi učitelji in prizadetimi starši temeljito proučili ter zavzeli podrobno stališče.

Nadalje so na posvetu obravna-

vali tudi predloge, ki so jih strokovnjaki celovške univerze skupaj z dvojezičnimi učitelji izdelali za reformo in izboljšanje dvojezičnega šolstva na Koroškem. Pedagogi so k tem predlogom zavzeli pozitivno stališče in jih ocenili kot konstruktiven prispevek k trenutni razpravi o manjšinskem šolstvu. Obenem so bili mnenja, da bi moral vsak dvojezični učitelj imeti možnost, da se s temi predlogi podrobno seznani in sodeluje pri izvajanju. Stokovno združenje pedagoških delavcev bo v tej smeri nudilo učiteljem svojo pomoč.

Ali so priprave že v teku?

Tudi v okviru celovškega pedagoškega tedna za ljudsko- in glavnošolske učitelje je prišlo do izraza, da deželni šolski svet dejansko že pripravlja organizatorične spremembe dvojezičnega pouka na južnem Koroškem. Nadzornik za dvojezično šolstvo Franz Wiegele ni

govoril le o učnih načrtih, temveč tudi o predvidenih organizatoričnih spremembah v zvezi s asistenčnimi učitelji. Sedanji način dvojezičnega poučevanja, tako Wiegele, ima za posledico „neakšno obliko oddelčnega pouka“; to bi pa postalo drugače z namestitvijo asistenčnih učiteljev („Stützlehrer“).

Čeprav so Wiegele in ostali predstavniki deželnega šolskega sveta zatrjevali, da njihovo pojmovanje uvedbe in vloge asistenčnih učiteljev ni isto, kot ga hočejo vsiliti dnevna politika in mediji, je vendarle ostal vtis, da gre pri vsem tem za neko cementiranje sprememb, o katerih sklepajo trostrankarski gremiji preko prizadete manjšine.

Wiegele je napovedal za letošnjo jesen uvedbo šestih šolskih poskusov, v katerih naj bi prišli do preizkušnje asistenčni učitelji.

Razprava o spremembah v dvojezičnem pouku je bila med učitelji dokaj živahna. Splošni ugotovitvi, da nikakor ne sme priti do ločitve učencev, so se priključili vsi učitelji in tudi predstavniki deželnega šolskega sveta.

OB DNEVU VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA

vabimo na

6. spominski pohod na Komelj Po poteh Domnove čete

ki bo v nedeljo, 14. julija 1985

Na pohodu bomo obujali spomine na težke čase naše narodnoosvobodilne borbe in se spominjali vseh tistih, ki so trpeli in dali svoje življenje za našo svobodo. Letos bo prireditev še posebej v znamenju 40-letnice konca vojne in zmage nad fašizmom, h kateri smo veliko prispevali tudi koroški Slovenci — s trpljenjem in žrtvami številnih naših rojakov in z oboroženim bojem naših partizanov.

Na spominski pohod vabimo vse, posebej še mladino, da se bo še bolj seznanila z našo slavno preteklostjo.

Zbirališče od 8.00 do 8.30 ure pri tolv. Lipeju Koleniku pd. Lombarju v Čirkovčah pri Pliberku (Schiltendorf bei Bleiburg).

Odhod iz Čirkovč ob 8.30 uri po poti, ki je dolga 7 km v eno smer. Zato se bodo tisti, ki bodo imeli s seboj majhne otroke, pohodnikom lahko pridružili sredi poti pri Mikicu. Za tiste, ki poti ne bi zmogli zaradi starosti ali bolezni, pa je zbirno mesto ob 12.30 uri pri spomeniku na Komelju.

Spominska svečanost bo ob 13. uri pri spomeniku na Komelju, nato pa sledi partizanski miting z družabnim srečanjem, kjer bo poskrbljeno za malico in pijačo.

Pohod in svečanost bosta ob vsakem vremenu.

Pripravljalni odbor

Zveza koroških partizanov — področni odbor Pliberk
Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku
Zveza slovenske mladine — krajevno združenje Pliberk
Zveza slovenskih organizacij — krajevni odbor Pliberk

Predstavnik Nikaragve se je sestel z zastopniki koroških Slovencev

O priliki solidarnostne prireditve za Nikaragvo v nedeljo 6. julija v celovškem „Uni-klubu“, katero je podprlo veliko število najrazličnejših organizacij, med njimi tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem (o prireditvi posebej poročamo na drugem mestu — op. ured.), so imeli predstavniki obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev poseben razgovor s prvim sekretarjem nikaragvanskega poslanstva na Dunaju dr. Mariom Ruiz Castillom. Tajnik ZSO dr. Marjan Sturm je predstavniku Nikaragve v Avstriji podal kratak pregled prizadevanj koroških Slovencev za uresničitev svojih narodnostnih teženj in zahtev. Nakazal je zgodovinski razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem in opozoril posebej na obdobje narodnoosvobodilnega boja med drugo svetovno vojno, v katerem so se koroški Slovenci uveljavili kot samozavestna narodna skupnost.

Predstavnik Nikaragve je orisal trenutni položaj v svoji državi, ki ubira svojo pot kljub gospodarskim težavam, v katerih se je znašla po krivdi ameriške politike vmešavanja in pritiskov. Nikaragva ima samozavestno ljudstvo, ki se je odločilo, da samostojno premaga vse nasilne posege od zunaj in brani svojo neodvisnost.

PREBERITE

na strani

- 2 Enakopravnost žensk še ni povsod uresničena
- 2 Predsedniške volitve že zdaj burijo duhove
- 3 Bibliografija NOB na Koroškem
- 3 Pedagoški tečaj na slovenski gimnaziji
- 4 Srečanje planincev na zgodovinskih tleh

Z velikimi naslovi in strupenimi članki, ki so segali od očitnega potvarjanja dejstev vse tja do očitkov protidržavnega zarotništva, je koroški tisk v začetku tega leta kriminaliziral akcijo samopomoči Podjunčanov, ki so v bližini Zitare vasi postavili televizijski pretvornik z namenom, da bi izboljšali sprejemanje programa avstrijske TV in obenem omogočili tudi sprejemanje oddaj slovenske televizije. V tisku je iz pretvornika nastal „piratski oddajnik“, zaradi katerega so nekateri že spet videli domovino v nevarnosti; nosilci akcije, za katero so se Podjunčani odločili zaradi popolnega nerazumevanja medrodajnih činiteljev v Avstriji in posebej pri ORF, pa so po „zaslugi“ takih poročil čez noč postali nevarni kriminalci, ki so jim politični akterji in oblikovalci javnega mnenja grozili z državnim pravnikom in sodnikom.

V istem tisku, ki je pred meseci nizkotno blatil Slovence zaradi pretvornika v Podjuni, sedaj zasledimo izraze navdušenja in zadovoljstva, ker je v Kanalski dolini blizu italijansko-koroške meje začel delovati „koroški“ TV-oddajnik „Tele-Uno“, ki ga baje lahko sprejema do 60 odstot-

kov koroškega prebivalstva. Sicer pa v Avstriji deluje menda na desetine pretvornikov, ki so prav tako nastali samoiniciativno iz potrebe in z namenom, da bi se prebivalci določenih predelov otresli zapostavljenosti pri oskrbi s programi radia in televizije. In primer „Tele Unio“ kaže, da tovrstne akcije samopomoči segajo tudi preko državnih meja.

Vse to poteka v miru, brez velikega hrupa in predvsem brez očitkov in blatenja prizadetih. Samo pretvornik

Morala dvojnih meril

v Podjuni je za Koroško izgleda tako nevaren, da so iz njega napravili državno afero in proti njemu sedaj celo rovarijo pri pristojnih mestih na Dunaju, da bi za vsako ceno preprečili sporazumno rešitev in naknadno legalno ureditev tega vprašanja.

Zato se naravnost vsiljuje mnenje, da tukaj ne more biti vse v redu, temveč da nasprotno gre za očividni primer merjenja z dvojnimi merili: enim je dovoljeno seči tudi po takih sredstvih, kot so akcije samopomoči,

druga stran — in to smo koroški Slovenci — te pravice nima. Za isto moralo dvojnih meril gre v primeru dvojezičnih označb v žitrajški šoli, kjer je ravnatelj Kukovica izpostavljen najhujšim napadom samo zaradi tega, ker je v novi zgradbi namestil enake napise, kakršni so bili že prej v starem šolskem poslopju in kakršni bi morali biti sploh v vseh dvojezičnih šolah — namreč v obeh deželnih jezikih, kakor to določa tudi člen 7 državne pogodbe. In ko smo že pri

napisih: na Koroškem so dvojezični napisi izzvali vrsto zasebnih in uradnih „tafelsturmov“, toda v tujakš-njem tisku in pri politikih ne najdemo besede zgražanja ali obsojanja, ker se v zadnjem času na Južnem Tirolskem množijo primeri, da v nočnih urah premažejo italijanske označbe na krajevnih napisih in se na Brennerju pojavi svetlobni napis s programatično zahtevo „Stran od Rima“.

Morala dvojnih meril spada med rekvizite, ki se jih v koroški manj-

šinski politiki vedno spet poslužujejo, posebno radi takrat, kadar jim zmanjka stvarnih argumentov. Tudi najnovejši val ogabnega difamiranja funkcionarjev slovenskih organizacij in žaljivih napadov na slovenski tisk je prav tako kot pred meseci kriminaliziranje vprašanja podjunskega pretvornika le del široke gonje, s katero skušajo prikriti dejstvo, da so se deželnozbornske stranke s svojim troedinim paktom znašle povsem na liniji skrajnih nacionalističnih protislovenskih krogov.

Ne le med Slovenci, marveč čedalje bolj tudi med nemško govorečimi sodeželani pa prodira spoznanje, da taka politika samo škoduje ugledu Koroške. Tako v Avstriji kot v mednarodni javnosti se množijo glasovi, ki svarijo pred posledicami razvoja, kakršen se kaže zlasti tudi v predstavah vodilnih predstavnikov uradne Koroške o „sporazumnem reševanju“ manjšinskošolskega vprašanja. Kajti danes je že vsakomur jasno in razumljivo, da pot uresničevanja zahtev KHD in Haiderja gotovo ne pelje k sožitju, marveč nasprotno k ločevanju in zaostrovanju odnosov med obema narodoma v deželi.

Predsedniške volitve leta 1986

že zdaj burijo duhove v Avstriji

Ceprav bodo predsedniške volitve v Avstriji šele prihodnje leto, se je volilni boj praktično že začel. In to kljub temu, da stranke naravnost tekmujejo z zagotovitvijo, da hočejo predvolilno „merjenje sil“ čim bolj skrajšati in se izogibati medsebojnim napadom in žaljivim očitkov. Obe veliki stranki sta tozadevno celo že podpisali poseben dogovor, ki pa verjetno tudi pri teh volitvah — podobno kot že pogostokrat v preteklosti — ne bo jamčil, da med volilnim bojem res ne bi prišlo do spodrsrlajev, ki niso ravno na ravni najvišjega predstavnika države.

Za obe veliki stranki je tudi že znano, koga bosta kandidirali: kandidat SPÖ bo sedanji minister za zdravstvo in varstvo okolja dr. Kurt Steirer, medtem ko si je ÖVP izbrala za svojega „nadstrankarskega“

kandidata bivšega generalnega sekretarja OZN dr. Kurta Waldheima. Druge stranke se še niso dokončno izjavile. Za svobodnjake je znano le toliko, da lastnega kandidata ne bodo imenovali; podprli pa bodo gotovo socialističnega kandidata, ker na tihem računajo (ali tudi že glasno razmišljajo), da bi v primeru izvolitve Steirerja za zveznega predsednika njegov ministerski stolček „podedoval“ dr. Mario Ferrari-Brunnenfeld, sedanji državni tajnik prav v Steirerjevem ministertvu.

Stranke so že pokazale, da v volilnem boju ne nameravajo prizanašati ne enemu ne drugemu kandidatu. Socialistični tisk je že objavil nekaj podrobnosti iz Waldheimovega političnega življenjepisa, kjer je bilo marsikaj takega, kar za imenovanega gotovo ni najboljše priporočilo. Koroški dežel-

ni glavar Wagner je temu dodal še svojo lastno oceno, ko je menil, da Waldheim ni kandidat za Korošce in Korošice. In ÖVP je vrnila z ostrim zamahom proti Steirerju, ki mu je ministerski položaj osporavala kar v dveh pogledih: da po eni strani kot aktivni minister ne jamči tiste nepristranosti, ki je potrebna za predsedniškega kandidata, po drugi strani pa ima ravno kot član vlade mnogo boljše izhodišče in pogoje za volilni boj.

V podrobnejše obravnavanje konkretnih političnih vprašanj in zlasti v programatične izjave se oba doslej znana kandidata še nista spuščala. Minister Steirer je znan zlasti kot zagovornik čim ostrejših in daljnosežnih ukrepov za varstvo okolja, kar mu morajo priznati tudi politični nasprotniki. Waldheim pa kot poklicni diplomat (nekaj časa je bil tudi zunanji minister in nato deset let generalni tajnik OZN) sluti možnost zapletov tudi tam, kjer realni politik ne vidi nobene nevarnosti. V tem oziru je zgovorno njegovo opozorilo na določila državne pogodbe, ko je zavračal ÖVP-jevske zahteve po oborožitvi avstrijske vojske s sodobnimi raketami.

Waldheim obsoja diskriminiranje manjšin

Pa tudi v manjšinskem vprašanju je že pokazal svojo diplomatsko zglajenost. Ko je odgovarjal na vprašanje, kako gleda na manjšinski problem na Koroškem, je Waldheim dejal, da odklanja sleherni diskriminiranje manjšin. „Ne smemo izpodkopavati načela manjšinske zaščite, saj se končno tudi Avstrija zavzema za varstvo pravic južnih Tirolcev.“

Koroško mejno vprašanje in diplomacija hladne vojne

Predavanje mladega angleškega zgodovinarja

Dogajanja v povojnih letih na Koroškem so posebej v naši deželi vedno spet povod za napade na koroške Slovence. Ob letošnji 40. obletnici konca druge svetovne vojne smo bili spet soočeni z vrsto izkrivljanj naše polpretekle zgodovine. Tudi to obletnico je uradna Koroška zlorabila za poglobitev protislovenskih predsodkov, nekako tako, kot se to redno dogaja pri plebiscitnih proslavah.

Toliko bolj pozitivno je bilo predavanje Roberta Knighta, ki je konec junija na celovski univerzi govoril o koroškem mejnem vprašanju po letu 1945 v kontekstu diplomacije hladne vojne. Mladi angleški zgodovinar že nekaj tedaj poglobljeno raziskuje avstrijsko povojno zgodovino, posebej še področja, kjer so bile angleške zasedbene sile.

Razvoj koroškega obmejnega vprašanja, posebno med leti 1947 in 1949, je postavil v širok okvir svetovnega političnega dogajanja, za katerega je bilo tedaj značilno naraščanje napetosti med vzhodnim in zahodnim blokom. Na avstrijsko-jugoslovansko mejno vprašanje pa je seveda močno vplival tudi konflikt med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo.

Izhodišče za mejna pogajanja so bile jugoslovanske zahteve po priklju-

čitvi delov Koroške in Štajerske. Ne glede na Moskovsko deklaracijo iz leta 1943, ki je formulirala kot vojni cilj zavezniških sil ponovno vzpostavitev Avstrije, je bilo mejno vprašanje odprto. Zahodne zavezniške sile so zahteve po spremembi avstrijsko-jugoslovanske meje načelno odklanjale, Sovjetska zveza pa jih je iz taktičnih razlogov podpirala.

Predavatelj je poročal na podlagi arhivskih virov, posebej britanskih in avstrijskih, da se je avstrijska diplomacija z zunanjim ministrom Gruberjem na čelu bala zreduciranih jugoslovanskih ozemeljskih zahtev, posebej še leta 1947 in 1948 (tj. zahteve po priključitvi področja, ki se približno ujema z ozemljem današnjih občin Suha in Pliberk). Angleški zgodovinar je na drobno prikazal razplet dogodkov do sredine leta 1949, ko je v Parizu padla dokončna odločitev, da ostane meja med Avstrijo in Jugoslavijo nespremenjena, da pa Slovenci na Koroškem in Štajerskem in Hrvati na Gradiškem dobijo v avstrijski državni pogodbi zagotovljeno manjšinsko zaščito.

Robert Knight bo, ko bo izšlo delo o tem obdobju naše zgodovine, prav gotovo prispeval k bolj objektivni podobi povojnih let.

Pred 1100 leti je umrl „slovanski apostol“ Metod

V vrsti proslav so se tako na Češkem, v Sloveniji in v Vatikanu spominjali vloge in delovanja bratov Cirila in Metoda med Slovani v 8. stoletju.

Običajne cerkvene proslave tudi ob tokratni obletnici Metodove smrti izpostavljajo predvsem vlogo in doprinos obeh „slovanskih apostolov“ za širjenje krščanstva med južnimi in južnovzhodnimi Slovani. Da sta Ciril in Metod poleg tega posredovala Slovanom tudi umetnost pisave, je imele za posledico bogat in samostojen razvoj družbenega, kulturnega in verskega življenja v takratnih slovanskih državah. V tem smislu so večinoma potekala tudi cerkvena praznovanja.

Manj omenjeno je bilo dejstvo, da je delovanje bratov-misijonarjev iz Soluna takratna cerkvena hierarhija skušala močno ovirati. Njuno delo namreč ni bilo samo verske narave. Učenje evangelija in izobraževanje slovanskih duhovnikov v njihovem lastnem jeziku ter preko pisave posredovana verska in kulturna samobitnost sta bili v 8. stoletju tudi izredno politični zadevi. Cerkev jasno ne govori rada o času in okoliščinah, v katerih je širjenje krščanstva za posvetne oblastnike bilo le sredstvo za izgradnjo lastne oblasti in imetja. Ciril in Metod sta zaradi svojega delovanja na Moravskem kaj hitro izzvala jezo salzburske škofije, ki je to moravsko slovansko kneževino pojmaevala za svoje področje. Da se je ta jeza stopnjevala v sovraštvo in celo do odkritih konfliktov, o tem je manj govora na

cerkvenih proslavah, že prej pa na simpozijih zgodovinarjev. Salzburski škofje so oba brata nekoč celo vrgli v ječo skupno z nekaterimi moravskimi učenci. Razen tega sta se morala Ciril in Metod podati na pot v Rim ter pred papežem zagovarjati svoje misijonsko delo.

PROSLAVE NA ČEŠKEM

V Velehradu, kraju delovanja obeh bratov-misijonarjev, je bila zadnjo nedeljo mogočna proslava v spomin 1100-letnici Metodove smrti. Proslave, ki sta jo češkoslovaška vlada in Cerkev skupno organizirali, se je udeležilo okoli 150.000 ljudi. Inozemskim cerkvenim funkcionarjem nastop na proslavi ni bil dovoljen. Vlada je to utemeljila s tem, da pojmuje ta praznik kot zgolj notranječeško zadevo. Da je imela s to oceno prav, je pokazal potek nedeljske prireditve, ki so jo določeni krogi skušali prefunkcionirati v politično demonstracijo proti režimu.

SIMPOZIJ V DJAKOVU

V hrvaškem mestu Djakovo je jugoslovanska škofvska konferenca ravno tako ob obletnici Metodove smrti priredila poleg proslave tudi znanstveni simpozij o delovanju bratov Cirila in Metoda. Na simpoziju je bilo poudarjeno, da sta brata z utemeljitvijo slovanske pismenosti omogočila Slovanom, da so se enakovredno z drugimi narodi pojavili na evropskem kulturnem prizorišču.

V zvezi z obletnico Metodove smrti je bila 2. julija tega leta objavljena tudi papeževa enciklika „Slavorum apostoli“.

Vatikan odsvetuje romanje v Medjugorje

Vatikanska kongregacija za verski nauk je poslala predsedstvu italijanske škofvske konference pismo, v katerem zahteva, naj škofje javno odsvetujejo organiziranje romanj v Medjugorje v Hercegovini. Podobno je tiskovni oddelek Vatikana že novembra lanskega leta objavil sporočilo jugoslovanske škofvske konference, ki je že takrat prepovedala organiziranje uradnih romanj v Medjugorje.

Medjugorje blizu Mostarja v jugoslovanski republiki Bosna in Hercegovina je postalo znano že pred leti, ko se je tam baje začela prikazovati Marija. Tudi iz Koroške je bilo prirejenih že več „romanj“ v ta „kraj čudežev“. Največ takih romanj pa je bilo iz Italije in zato je

Vatikan svojo zahtevo zdaj naslovil prav na italijansko škofvsko konferenco.

Sedanje stališče vatičanske kongregacije sicer ni uradna prepoved in tudi ne uradna ocena dogajanja v Medjugorju s teološkega vidika. Vendar sekretar omenjene vatičanske ustanove dovolj razumljivo poudarja, da pisanje in reklama okrog Medjugorja ustvarja zmedo med verniki in lahko vpliva na „nemoteno ugotavljanje dejstev“. Zato kongregacija svetuje, naj bi prenehali z javnim pisanjem o Medjugorju, dokler komisija, ki jo vodi mostarski škof Pavao Zanič, še ni končala dela. Ta komisija namreč raziskuje, koliko je resnice na „prikazovanju Marije“ v Medjugorju.

„Fiesta sandinista“ v Celovcu

15.000 šilingov za Nikaragvo

Prejšno soboto je 19 koroških organizacij iz različnih svetovnonazorskih taborov piredilo solidarnostni večer za novo Nikaragvo. Soprirediteljica je bila tudi ZSO. Z vstopnicami 230-ih udeležencev prireditve v celovškem Uni-clubu so organizatorji lahko zbrali 15.000 šilingov za samoupravljajočo plantažo kave San Jeronimo. Le-ta je bila pred kratkim uničena po napadu kontrastov.

Na sporedu celovške prireditve so bili aktualni video-posnetki in diaslides, razstava političnih plakatov in druge informacije o Nikaragvi. Dr. Mario Ruiz-Castillo, 1. sekretar nikaragovskega poslanstva na Dunaju, je govoril o aktualnem stanju Nikaragve danes, Janko Messner je bral nikaragvansko literaturo, za zabavno vsduše pa so poskrbeli člani Uni-cluba s latinsko-ameriškimi specialit-

etami ter čilenska glasbena skupina Inti Andino.

Dr. Ruiz-Castillo se je v svojih izvajanjih osredotočil med drugim tudi na očitek, češ da Nikaragva ogroža druge države v Latinski Ameriki. Trditve take vrste je označil kot del propagandističnih, gospodarskih in političnih represij, ki jih proti Nikaragvi izvajajo mednarodni monopoli in finančni kapital, predvsem taisti iz ZDA. V resnici se ravno ZDA bojijo, da bi razvoj nove Nikaragve postal signal tudi za prebivalstvo drugih držav Srednje in Južne Amerike, v katerih se oblast oligarhij in generalov opira na moč ameriških multinacionalnih družb.

V okviru solidarnostne prireditve se je javnosti predstavil tudi Komite oseb za Nikaragvo. Vanj so vključeni pripadniki različnih organizacij in ustanov.

OB KONCU OZN-DEKADE ŽENSK:

Ali bo leta 2000 cilj dosežen?

Naslednji teden bo s 3. svetovno konferenco žena v Nairobiju zaključena dekada žene, ki jo je Organizacija združenih narodov proglasila leta 1975. Takrat naj bi ta proklamacija dala signal za odstranitev zgodovinskih nepravilnosti — neenakopravnosti položaja ženske v gospodarstvu in družbi. V koliko se je položaj žene po teh desetih letih res izboljšal?

Polovica svetovnega prebivalstva je ženskega spola. Dve tretjini vseh delovnih ur na svetu (plačanih in neplačanih) izvršijo žene, vendar za to delo prejmejo le eno desetino svetovnega dohodka. Okoli 676 milijonov žensk na svetu je danes zaposlenih, večinoma pa le v sektorju uslug in v slabo plačanih industrijskih poklicih. V tretjem svetu je 70 do 90 odstotkov žena zaposlenih v kmetijstvu. One so takorekoč glavne producentke živil v državah v razvoju, kljub temu pa to dejstvo za razvojno politiko in razvojno pomoč ne igra posebne vloge. Poleg tega dela opravljajo žene v teh področjih običajna gospodinjstva in hišna dela, v mnogih primerih pa se morajo baviti dodatno še z nekaterimi strokami rokodelstva. Odveč bi bilo še posebej omenjati, da za vsa ta dela ne prejema plačila.

Še huje: gospodarska politika zahodnega sveta v državah v razvoju izpodriva tradicionalno gospodarstvo in kmetijstvo. Namesto produkcije osnovnih živil zahod pospešuje (v svojem lastnem interesu) pridelavo kave, bombaža in podobnih monokultur. Na tak način je izpodrinjena tradicionalna in važna vloga žene v produkciji živil, po drugi strani pa ima omenjena uvedba monokulturnega kmetijstva za posledico primanjlovanje osnovne prehrane za domače prebivalstvo. 1930 je Afrika na primer lahko še izvažala živila. 1980

pa se je komaj še do 86 odstotkov lahko sama oskrbovala z živilom. Lakota, zaradi katere strada tretji svet, je torej bolj ali manj programirana od zahodnih industrijskih držav.

„Prostitucija narašča, ekonomsko stanje žensk pa se je poslabšalo.“

Svetovna gospodarska kriza je ravno za „desetletje žena“ zapustila katastrofalne posledice. Gospodarski propad v tretjem svetu je imel za posledico uboštvo širokih slojev prebivalstva. Na tem je mnogo trpel tudi socialni status žena. Dežele Daljnega vzhoda (Tajska, Filipini...) slovijo danes kot raj spolne razuzdanosti in prostitucije. Turistične agencije v zahodni Evropi brez strahu ponujajo (v prvi vrsti moškim interesentom) „ekskluzivne“ počitnice v Bangkoku, Singapuru ali v Manili. Iste turistične agencije so najprej ustvarile ustrezne infrastrukture za nekakšen lik „seks-turizma“ v teh deželah, nato pa pričele s prodajo te „ekskluzivne in ugodne ponudbe“ v industrijskih državah. Malomeščanski in nižji sloji (delovnih ljudi) se naj v teh eksotičnih deželah počutijo končno-le gospodarje, razpolagajo naj z vsem, kar jim je na uslugo — torej tudi z ženskami —, če tega že doma ne morejo početi. Revščina teh držav pa je taka, da je prostitucija žene v največ primerih edini dohodek družine. Milijone žensk na tak način živi v seksualno-ekonomskem suženjstvu. Po poročilih OZN jih je v nekaterih deželah tudi do 13 odstotkov celotnega ženskega prebivalstva med 15. in 30. letom.

To gre tako daleč, da je dohodek s prostitucijo postal važen faktor v gospodarstvu omenjenih dežel — na račun žena, ki jih torej ne bremeni le splošna zakonska neenakopravnost ter ozkotirnost tradicij in navad, temveč

dodatno tudi še seksualno izkoriščanje... Tako ugotavlja tudi generalna sekretarka konference v Nairobiju Leticia Shabani: „Prostitucija narašča, ekonomsko stanje žensk pa se je od leta 1975 naprej prav gotovo poslabšalo.“

Žena v zahodni Evropi: nazaj v srednji vek?

Gospodarska kriza je jasna tudi na zabodu povod za to, da skušajo interesna zastopstva gospodarstva in industrije ob tesni povezanosti s tradicionalnimi reakcionarnimi in cerkvenimi krogi spremeniti socialni položaj žene. Le-ta, mimogrede povedano, prav gotovo ni najboljši. Moški dobivajo za isto delo vedno še boljše plačo, da ne govorimo o vsakodnevni aktih diskriminacije ženskega spola.

V času gospodarske krize odpuščajo najprej ženske. Istočasno pa bi podjetniki radi imeli zakonske spremembe delovnega zakona v smislu uvedbe fleksibilnega delovnega časa, podaljšanju prodajalnega časa (trgovine) in podobnih ureditvah, ki bi delovnega človeka še bolj bremenile in bi v prvi vrsti prizadele tradicionalne ženske poklice. Paralelno k temu poteka napad cerkvenih in nazadnjaških krogov na dosedanje pridobitve ženskega gibanja (samoodločitev pri splavu, pravica do izobrazbe in dela) s pomočjo gesel o „novi ženskosti“. Mamica s tremi ali štirimi otročki naj bi postala spet moderna, mesto ob študiju pa nadomestek za delovno mesto. V času konjunktura pa bo industrija lahko spet zaklicala po rezervni armadi delavk...

Cilji, ki so si jih ženske organizacije zastavile za dekada, vsekakor še zdalega niso doseženi. OZN bo v svoji daljnoročni strategiji izdala nad 300 točk obsegajoč program, ki naj bo uresničen do leta 2000.

PEDAGOŠKI TEDEN KOROŠKIH UČITELJEV:

Cementiranje sprememb
v dvojezičnem šolstvu?

V ponedeljek 8. julija so bili odprti koroški „Pedagoški tedni 1985“ v Celovcu. Zvezni pedagoški inštitut v Celovcu si prizadeva v vrsti predavanj, seminarjev, diskusij in delovnih skupin za nadaljnje izobraževanje ljudsko- in glavnošolskih učiteljev.

Poleg drugih strokovnih in didaktičnih zadev so udeleženci v torek posebej obravnavali dvojezični pouk na ljudskih in slovenski pouk na glavnih šolah. Direktor Vavti (Pli-berk) je poročal o problemih slovenskega pospeševalnega pouka, ki zdaj še poteka v poskusni fazi. Med glavnimi pomanjkljivostmi je naštel nedodelano metodično oblikovanje tega pouka (učitelj si mora trenutno učne načrte sestavljati sam, deželni šolski svet jih še ni dodelal), primanjčevanje ustreznih delovnih papirjev in neugoden čas, v katerem potekajo pospeševalne ure — namreč opoldne oz. popoldan, ko so učenci večinoma že preutrujeni in nekoncentrirani.

ASISTENČNI UČITELJI —
ODELČNI POUK —
ORGANIZATORIČNE SPREMEMBE

Na torkovi prireditvi z dvojezičnimi učitelji je postalo tudi jasno, da se je očitno tudi deželni šolski svet že oprjel Wagnerjevega predloga o nastavitvi „podpornih“ učiteljev (Stützlehrer) in s tem povezanih organizatoričnih sprememb v dvojezični šoli. Tako je nadzornik za dvojezične šole Wiegeler v svojem predavanju pred dvojezičnimi učiteljicami in učitelji zagovarjal predvideno nastavitve asistenčnih

učiteljev za dvojezični pouk z ugotovitvami,

da pravzaprav pri sedanjih oblikah dvojezičnega pouka obstoja „nekakšen odelčni“ pouk;

da se bo to stanje z uvedbo asistenčnega pouka spremenilo in

da bo z uvedbo asistenčnih učiteljev znižano število učencev v razmerju do učitelja.

Gre torej za cementiranje zamisli o asistenčnem pouku. Zamisel se naj počasi zasidra v zavesti prizadejih dvojezičnih učiteljev, češ tako bo in nič drugače.

Da vsekakor niso vsi učitelji istega mnenja kot Wiegeler, je postalo razvidno po opazkah direktorja ljudske šole na Žihpoljah Struggerja, ki je model z asistenčnimi učitelji nekoliko problematiziral. Asistenčni učitelji bi pomenili organizatorično ločitev v pouku; razen tega za tiste dvojezične šole, kjer je veliko prijav k dvojezičnemu pouku, tak model sploh ne bi bil umesten. Vsemu pa je očitno krivo zavestno napačno pojmovanje in zlorabljanje pojma „odelčni pouk“. Le-ta da ni identičen s pojmom „diferenciran pouk“, kateri edino ustreza praksi dvojezičnega poučevanja in ki se je v mnogih raziskavah izkazal kot zelo uspešen. Struggler je odobral tudi obvezni dvojezični pouk, pri čemer je menil, da danes ni čisto jasno, v kakšni obliki bi se sedaj najbolje obnesel. Ugotovil pa je, da je tako imenovani Wedenigov odlok iz leta 1958 izredno negativno vplival na razvoj dvojezičnega šolstva na Koroškem.

Pedagoški tečaj na slovenski gimnaziji

Tik pred koncem letošnjega šolskega leta je bil na Zvezni gimnaziji za Slovence pedagoški tečaj, ki ga je priredil Pedagoški inštitut Koroške, vodil pa ravnatelj dr. Reginald Vospersnik. Težišče tečaja je bilo tudi tvorila slavistika, razen tega pa so udeleženci obravnavali tudi področje računalnikov informatike in šole.

Uvodni referat tečaja, ki je stal v znamenju 10-letnice pedagoških seminarjev, je imel zastopnik Koroškega deželnega šolskega sveta dv. sv. dr. Valentin Inzko. O delavnih metodah in oblikah dela, ki omogočajo uspešen pouk v materinščini, je udeležencem srpegovorila prof. Berta Golob, sodelavka Pedagoške akademije v Kranju. Slednja je poudarila, da je pri tem važen vzgojno-didaktičen pristop do učencev, namreč, da jim vliješ do spoznavanja lepote in veselje do kulture materinščine. O tendencah

razvoja avstrijske literature po letu 1945 z ozirom na slovensko književnost je predaval dr. Johann Strutz, sodelavec celovške univerze. O slovenski dramatik in slovenskem gledališču na Koroškem je govoril univ. prof. dr. Jože Koruza iz Ljubljane, ki je sklenil slavistični del tečaja. Vsem predavanjem so sledile tudi diskusije, v katerih so udeleženci na referente naslavljali razna vprašanja, s katerimi se soočajo pri njihovem pedagoškem delu.

Na pedagoškem tečaju so obravnavali tudi novo učno materijo, ki postaja čedalje bolj aktualna za sodobno pedagoško, namreč delo z računalniki. Strokovnjaki celovške in ljubljanske univerze oz. Inštituta Jožef Stefan so z različnih zornih kotov osvetlili prednosti, pa tudi slabe strani računalnikov. Pri tem so polagali posebno važnost dela z računalniki v skupini.

Kulturno pismo iz Slovenije

Mednarodni seminar slovenskega jezika
in kulture

V minulih dneh in te dni je slovenistika doživljala in doživlja enega svojih delovnih viškov v tem letu: V ljubljani poteka 21. mednarodni seminar slovenskega jezika, literature in kulture, tik pred njim pa je bil prav tako v Ljubljani mednarodni simpozij (od 26. do 28. junija) o „Obdobju socialnega realizma v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi“. Bil je svojevrsten uvod v tokratni seminar oz. „poletno šolo“, katere se je udeležilo 135 udeležencev iz menda kar štirih celin in mnogih držav in jugoslovanskih republik.

Simpozija ob koncu junija se je udeležilo veliko priznanih literarnih zgodovinarjev in jezikoslovcev, poleg domačih — predvsem iz Ljubljane — tudi strokovnjaki z univerz iz Zagreba, Beograda, Sarajeva, Skopja, Zadra, pa tudi iz Celovca, Krakova, Katovic, Jene, Berlina, Stockholma in Budimpešte. V svojih referatih so obravnavali predvsem čas med obema vojnama, ko se je v slovenski književnosti pojavilo nemalo talentiranih književnih ustvarjalcev in je v njihovih delih čutili odmeve na velika evropska sodasna dogajanja — oziroma se v njihovih

delih kaže svojstven odziv na socialni in politični izziv tedanje časa. Tako je bil npr. govor o tem, kaj je sploh socialni realizem, pa o številnih motivih, idejnih, estetskih, stilnih, jezikovnih prvinah v delih Kosmača, Vornaca, Kozaka, Kocbeka idr. — kakor tudi o tedanjem evropskem literarnem okviru, v katerem so se rojevale velike ideje o avtonomiji, pa tudi podrejenosti literature sočasnim družbenim tokovom. Simpozij je tako komparativno osvetljeval problematiko slovenske literature zlasti pred vojno in jo umeščal v širši jugoslovanski in evropski kontekst.

Seminar, ki se je začel 1. julija in bo trajal do sobote (13. julija), ima seveda drugačno naravo, čeprav je svojevrstno nadaljevanje simpozija; tudi na njem gre pač za pogovore o slovenski literaturi in jeziku, ob tem seveda, da je v prvi vrsti namenjen tujcem oz. tistim, ki se želijo seznaniti s slovensko kulturo in jezikom. Tako so tudi tokrat prišli v Ljubljano mnogi študentje, pa visokošolski učitelji, prevajalci, uredniki..., ki bodo s svojim delom lahko naprej bodisi razvijali ali posredovali

vali vednost o slovenščini in slovenski književnosti in kulturi naploho — kajpada v svojem okolju. Na tokratnem seminarju je tudi veliko Slovencev iz zamejstva (iz Avstrije 14); zanje je seminar najbrž še posebej pomemben, saj si na njem poglabijo znanje slovenščine in se seznanijo z mnogimi najnovejšimi kulturnimi dogajanjmi v Sloveniji. Poleg lektorskih vaj in predavanj iz poglavij iz slovenske kulture se pač seminaristi srečujejo tudi z ustvarjalci in strokovnjaki z raznih področij, neredki izmenjujejo z njimi izkušnje in navezujejo, nemara trajnejše medsebojne vezi... Seznanjajo se tudi z nekaterimi praktičnimi rečmi slovenske kulturne politike: ob tem, da tokrat lahko poslušajo predavanja o vprašanih dvojezičnosti, so npr. v nedeljo bili tudi na ekskurziji na Primorskem, kjer so v Piranu in Kopru lahko neposredno „ogledali“ dvojezično prakso Italijanov in Slovencev.

Simpozij in seminar že po tradiciji pripravljata oddelek za slovenske jezike in književnosti na filozofski fakulteti v Ljubljani.

Jože Horvat

Izšla je Bibliografija narodnoosvobodilnega boja in
fašističnega nasilja na Koroškem

Pred nami je pomembna izdaja bibliografije. Koroška osrednja knjižnica „Dr. Franc Sušnik“ Ravne na Koroškem je namreč izdala Bibliografijo narodnoosvobodilnega boja in fašističnega nasilja na Koroškem. S tem bralec dobiva v roke dragoceno zbirko bibliofilskih podatkov, ki zajema Koroško krajino (občine Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec) in avstrijsko Koroško. Bibliografski popisi obsegajo gradivo od leta 1942 do konca aprila 1985.

„Bibliografija narodnoosvobodilnega boja in fašističnega nasilja na Koroškem je nastala na pobudo inž. Pavleta Žaucerja-Matjaža in na podlagi lokalne bibliografije, ki jo v tiskovni obliki tekoče sestavlja Koroška osrednja knjižnica „Dr. Franc Sušnik“ Ravne na Koroškem. Je rezultat večletnega dela in prispevek Koroške osrednje knjižnice velikim proslavam ob štiridesetletnici osvoboditve in zadnjih bojov

druge svetovne vojne v Evropi — na Poljanah pri Prevaljah. Da sta knjižnica in sestavljalka bibliografije Marija Suhodolčanova lahko uresničili svojo ne ravno lahko nalogo, sta dolžni zahvalo vsem, ki so kakorkoli podpirali in podprli njeno nastajanje in natis. Zasnova je bibliografija tako, da bi omogočila kar najhitrejši in najuspešnejši pregled nad zajetim gradivom, in upamo, da bo njena praktična uporabnost temeljito odtehtala pomanjkljivosti in slabosti, ki so jim kljub resnosti in temeljitosti dela prav gotovo ni dalo v celoti izogniti.“

Tako je v spremni besedi povedal ravnatelj knjižnice Janez Mrdavšič. Po prvem bežnem prelistavanju bibliografije, lahko samo potrdilo, da je praktična uporabnost tisto, kar odlikuje izdajo in s tem vestnost dela Marije Suhodolčan, ki je s sestavljanjem bibliografije opravila veliko delo. Bibliografija je razdeljena na poglavja in ta so po letih

urejena po abecedi avtorjev ali stvarnih naslovov. Poglavje bibliografije pa je urejeno po abecednem vrstnem redu. Tako ima vsak, ki išče knjigo, članek ali podatek o avtorju na voljo vse podatke, kje je kaj izšlo oz. bilo objavljeno. Nas je posebno zanimalo poglavje o Koroški tužarji meje. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je tudi v tem oziru delo bilo opravljeno vestno. Ob tem se še le vidi, koliko je v tem obdobju bilo napisanega v zvezi z NOB na Koroškem, koliko naših ljudi je sodelovalo pri pisanju kronike tega, za nas tako burnega obdobja naše zgodovine.

Zato smo prepričani, da bodo po Bibliografiji segli vsi, ki se ukvarjajo z našo novejšo zgodovino, pa tudi tisti, ki se zanimajo za življenje in delo koroških Slovencev in ne nazadnje vsak, ki je kdajkoli pisal o tem času, saj bo svoje ime gotovo našel v pričujoči bibliofilski zbirki.

DRAGO DRUŠKOVIČ-ROK ARIH:

CVETKE ZLA

Zapiski o Pustovi knjigi „Titostern über Kärnten“

Med usmerjanjem „ljudske jeze“ na slovenske sodeželane se posebej osredotoči častnikar, pa tudi zgodovinar mu stoji ob strani, s pomočjo izjav svojcev v tej vojni usmrčenih nemških ali „vindišarskih“ Korošcev — na pokojnenga Karla Prusnika-Gasperja (30). Po vojni so ga bodisi videli in prepoznali (25), ali vsaj prepoznali v potezah njegovega očeta (26—32).

GROZLJIVO SMEŠNA NESKLADNOST

Besedo grotesknost je uporabil že častnikar Pust. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika pojasnjujejo, da je to tisto, kar zaradi neskladnosti z okoljem grozljivo smešno deluje. To je lahko prizor, slika, šala, predstavitev dogodka in za to gre, za tri primere, za množično moritev pri Peršmanu pri Spitzbauu in za kleveto o smrti britanskega častnika.

Na Peršmanovi domačiji v Koprivni je po poldne 25. aprila 1945 enota 4. kompanije SS policijskega polka 13 napadla 3. bataljon koroških partizanov, pri njem je bil tudi štab Odreda. Boj je potrajal vse do noči z izmenjajočimi se položaji okoli poslopij. Ko so nas potisnili v gozd nad hlevom, so se iz hiše med dimom pokazali ognjeni jeziki in začeli streljati brzostrelki; pokončali so enajst članov

Sadovnikove družine, večinoma otrok in žensk (glej opombo k nemškemu prevodu v Prusnikovi knjigi, 310).

Koroški častnikar piše, da so množični pokol napravili SS-ovskim policistom (106—111). Skušaja zbuditi dvome o dejanskem krivcu in piše, kako avstrijski dokumentacijski center ni mogel postreči z informacijami in je ponudil le fotose. Navaja tudi precej nedorečenega in domnev v zvezi s povojnimi raziskovanji storilcev, celo o vprašanju Prusnika v Karlaau. To omenja v opombi v svoji knjigi pač že Karel Prusnik (310). Partizani da so se utrdili v skalovju v neposredni bližini kmetije, pustili na cedilu svoje gostitelje, niso niti gasili domačije niti se pobrigali za preživela otroka in šele drugo popoldne po nesrečni noči je prišel mimo partizan, ki je posnel fotografije za propagando.

O zločinu je pisal J. Rausch, ki temelji na gradivu NOR in MW (Wissenschaftliches Institut); v Vestniku koroških partizanov (1975, št. L-2 24—25 in 26—28) sta opisala spopad Egon Remec: Leto 1945 in Ivan Uranič-Drago: Poslednji meteži ob Dravi.

Anica Sporn, ki je bila z mano vred tistokrat dodeljena kot politična delavka za čas v tretji bataljon, je to opisala v spominu Iz mojega življenja, Koroška v borbi, Celovec 1951, 152—153). Karel Prusnik je pisal žalostno uso-

10

do svojih bližnjih rojakov iz druge roke, saj je tik pred napadom odšel iz domačije.

Popoldne tistega dne sem tudi jaz sedel v štabu 3. bataljona v pritlični čumnat Peršmanove domačije, ko so nenadoma zadržali skozi majhna okna na mizo strojnični strelji. Na večje duri je sovražnik natančno naravnal strojničen ogenj trdno postavljenega orožja. Le ko je menjaval porabljeni trak z nabojni, je za hip prestalo streljanje, in takrat smo preskočili prag, se pognali čez prostor pred hišo in dosegli travnik v strmini pod njo. Skušali smo v tistih hipih pripraviti domače, naj ubežijo, sam sem povlekel za seboj en izmed deklic. Zdolaj sem se pridružil skupini, ki sta jo vodila nazaj komandant Konečnik-Modras in pomočnik političnega komisarja Tone Urbas. Z bataljonom sva se po spopadu oba z mladinsko aktivistko Vido umaknila h kmetu Mozganu, a se zaradi nadaljnje poti bataljona odločila za vrnitev na sedež podjunskega okraja. Mislim, da je bil fotoaparati, s katerim sem posnel morijo pri Peršmanu, last našega okrajnega odbora. Zaradi zavarovanja morebitnih posnetkov sva se še enkrat vrnila k bataljonu in tam oddala fotoaparati; vsekakor sva hodila obakrat uro hoda ali še več. Res ni šlo za propagando. Slabo sva prebolevala poglede na žrtve. Ko sva se vračala, sva pri kmetu sosedu zdolaj, menda po domače Koželju, naletela na zasedo. Ob bregu navzgor po houdornem potočku sva za obrambo še streljala navzdol. Do noči sva hodila in če prav pomnim, sva prespala v enem izmed planinskih senikov na Lužah ali pod Topico(?). Nekaj sem si zapisal o tem šestštiridesetega leta in mi je zdaj poslužilo za oporo krhkega spomina. Nisem o tej snovi do-

slej ničesar napisal niti vnovčel vseh svojih karantankih zapiskov. S pokojnim Prusnikom sem o tem govoril in načrtoval skupen obisk k Peršmanu nekajkrat in zadnjič menda leto pred njegovo smrtjo. Do tega ni prišlo, niti nisem obiskal že zdavnaj odraslih, preživelih. Tudi tega ne bi zapisal, čeprav sem prvič zagledal fotografije umorne družine v povojnem zborniku o Koroški; žalostno pričevanje. Torej so se fotografije posrežile in se je ohranil dokaz, sem takrat pomislil. Ko sem nedavno prebral še članek koroške častnikarke Marie Halmer, pogovor s preživelo Ano Sadovnikovo pd. Peršmanovo v Kärntner Kirchenzeitung (30. maja 1982), — nanj so me pač opozorili — sem pomislil o dejstvu, kako so ljudje še zmeraj nestrpni in da žrtve ne gledajo s prijaznim očesom. Mislim, da bi takšen odnos lahko obrazilil in pojasnil le psiholog in psihiater prof. Ringel.

Drugi groteskni primer množične morije, ki ga hoče I. Pust napraviti partizanom, se je dogodil na domačiji pri pd. Spitzbauerju. Častnikar demantira dokumentarni zapis, ki ga je pred petintridesetimi leti napisal in natisnil v Die Einheit (7. in 14. IX. 1950; reprinterski ponatis Wien 1985) Michael Guttenbrunner. Je to zapis z roko pesnika, hkrati dokumentaren, saj sta bila kmet Spitzbauer in njegova žena, ki sta preživela divjanje hitlerjanske soldateske, še živa, živa pričevalca; z Michaelom so ju obiskali še Prusnik, Luc, Janez Wutte) in gostilničar iz bližnjega Pöllinga; bolj pristne zavrtnitve tistega, kar je napisal koroški častnikar, ne bi mogli najti, zato sem svetloval uredništvu ponatis.

(Se nadaljuje)

Planinsko srečanje na zgodovinskih tleh

V nedeljo je Slovensko planinsko društvo Celovec vabilo na jubilejni izlet na Zahomsko planino. Letos to društvo namreč obhaja 85-letnico svojega obstoja oziroma organiziranega planinstva na Koroškem. Letošnje planinske prireditve se zato odvijajo v okviru te obletnice.

Nedeljske prireditve na Zahomski planini se je udeležila velika množica iz Zilje, Podjune, Roža, Kanalske doline in Slovenije. Med njimi so bili tudi predsednik Slovenske športne zveze Danilo Prušnik, podpredsednik

ninsko koč na tej planini, ki še danes obstoja, vendar pa je last potomcev takrat najbolj agilnega organizatorja Ziljske podružnice, podpredsednika Ivana Millioniga pd. Korena iz Zahomca. Ta koč je v detinski dobi slovenskega organiziranega planinstva na Koroškem igrala odlično povezovalno vlogo med planinci Kanalske in Ziljske doline, saj so bili takrat Zabičani in Ukovčani neposredni sosedje Zahomca in Ziljske Bistrice. Takrat ni bilo državne meje med obema dolinami, da bi ločevala ljudi. S prvo

tva Celovec Franci Kropivnik z velikim veseljem pozdravlja številne zbrane planince in na kratko orisal zasluge ziljskih planincev za ustanovitev slovenske planinske organizacije na Koroškem pred 85 leti. Čestitke ob jubileju pa so izrekli predsednik Slovenskega prosvetnega društva „Zila“ magister Urban Popotnik, predstavnik tržiških planincev Ivo Bergant ter podžupan domače občine Janko Zwitter, ki je ob tej priložnosti tudi izrazil željo, da bi bili ti planinski kraji še večkrat cilj naših planincev.

Z izletom na zahomsko planino pa je bila povezana tudi gorska maša, ki jo je imel bistriški župnik Stanko Trapp.

V okviru družabnega dela je nastopila Zwitterova družina, ki je s svojimi pesmimi čudovito popestrila nedeljsko prireditev, ki bo vsem, ki so se udeležili izleta ostala v nepozabnem spominu. Večina planincev je izrabila tudi priložnost in se povzpela na bližnji Vršič, s katerega se je nudi lep pogled na bližnje Višarje in na Julijce, ki so še delno pokriti s snegom. Pogled proti severu so zastirali temni oblaki, samo na vzhodu je iz daljave pozdravljala Jeka, gora, ki jo imajo slovenski planinci na Koroškem še posebno v časti, saj simbolizira društvo na žigih in društveni izkaznici.

Zahomška planina s Korenovo koč pod strmim Vršičem predstavlja slikovit svet na gorskem hrbtu med Kanalsko in Ziljsko dolino, ki je mnoge planince tako očarala, da bodo planinski raj še večkrat obiskali in se spominjali na tiste čase, ko so se na tem pogorju kovali načrti za ustanovitev slovenske planinske organizacije, ki je danes pomemben faktor v družbenem življenju naše narodne skupnosti.

Poleg Slovenskega planinskega društva sta na jubilejni izlet vabila tudi SPD „Zila“ in Slovensko športno društvo Zahomc. Slednja sta tudi poskrbela za telesno počutje, za kar jima gre iskrena hvala.

ČESTITAMO

Z izpiti za ljudsko šolo so letos zaključili svoj študij na celovski pedagoški akademiji Sonja Greiner, Greiner-Sterčko, Kristina Hafner, Jurij Opetnik in Jurij Perč. Prvi štirje so opravili tudi izpit za pouk na dvojezičnih šolah.

Z izpitom za pouk na glavni šoli in z dodatno kvalifikacijo za pouk slovenščine na glavni šoli je opravil študij na pedagoški akademiji tudi magister Franc Valentinič.

Vsem absolventom akademije čestitamo k uspehu in jim želimo uspešen poklicni začetek.

Alpski klub „Obir“ vabi na

SREČANJE VIŽARJEV

in koncert Fantje z vseh vetrov v soboto 20. 7. 1985 ob 20. uri v hotelu „Obir“ v Železni Kapli. Nastopajo: Fantje z vseh vetrov (iz Novega mesta), Trio „Toni Mak“, Marija Spec, Trio Pavlič, Obirska vižarja.

CELOVEC

LÜSCH razstavlja pod svojim pravim imenom ROSENZOPF v dvojezični kulturni taberni „Bierjokl“ — Pri Joklnu“ do 17. 7. 1985 nove slike.

BILČOVŠ

RAZSTAVA

Ernsta Arbeitsteina je odprta do 31. avgusta 1985 v poslovnih prostorih Posojilnice Bilčovš.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 11. julija 1985

Za 100 dinarjev dobite	6.75 šil.
Za 100 dinarjev plačate	8.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.065 šil.
Za 100 lir plačate	1.145 šil.
Za 100 mark dobite	693.50 šil.
Za 100 mark plačate	709.80 šil.

Dekan Martin Hotimitz - 25 let duhovnik

Gospod Martin Hotimitz je bil posvečen v duhovnika leta 1960, leta 1969 pa je kot mlad duhovnik prevzel faro v Logi vasi. Že takrat je bil znan kot pobožen delavec v vrtu Kristusa in kot odličen pridigar.

Ko je v nedeljo 30. junija praznoval srebrni jubilej duhovništva, se je ob lepem sončnem vremenu

sednih far daroval slavnostno svetlo mašo. Ob tej priložnosti so mu izročili kelih in pateno ter izrekli čestitke člani farne družine, požarna bramba in pevci. Slednji povezujejo cerkveno in prosvetno delo v eno celoto, kar je v Logi vasi že nad 50 let stara tradicija, ko skupaj opravljamo nedelje, praznike in druge proslave. S petjem slovenskih pesmi nameravamo še nadalje oplešavati cerkvene obrede. Prepričani smo, da bo tudi v bodoče naše skupno prizadevanje prinašalo sadove in nas tako med seboj povezovalo. Naš jubilar se zelo zavzema za to, da se izpolnjujejo sklepi koroške sinode — da smo vsi sosedje, bratje in sestre, ki ne bi smeli poznati medsebojnega sovraštva. Za to stališče oziroma prizadevanje smo mu zelo hvaležni in mu izrekamo iskren Bog plačaj.

Po skupnem obhajilu okrepčani na duši, smo se v farovžu in okoli njega še nekaj ur zadržali in pokramljali ter se tudi telesno okrepčali.

Bog naj nam našega dušnega pastirja, dekana Martina Hotimitza ohrani še mnogo let v naši sredi.

Stanko Tschernitz, Loga vas

O B I Š Č I T E

Werner Bergovo galerijo

V P L I B E R K U

Odprta je dnevno od 10. do 12. ter od 16. do 18. ure.

pred župniščem v Logi vasi zbrala velika množica ljudi. Jubilara so pozdravili zastopniki farnega občinskega sveta, otroci s pesmimi v obeh deželnih jezikih in pevci Slovenskega prosvetnega društva Loga vas, ki so mu v čast zapeli slovensko posvetno in Marijino pesem.

Jubilanta smo spremljali ob zvonku zvonov v faro cerkev, kjer je skupno s farani in duhovniki so-

Slovenska proninsko društvo Celovec vabi na

MLADINSKI PLANINSKI TABOR

● v Bavščico pri Bovcu, v času od 15. do 23. julija 1985

Organizator: Planinska zveza Slovenije, Mladinska komisija

● v Logarsko dolino, v času od 29. julija do 6. avgusta 1985

Organizator: Planinsko društvo Maribor-Matica.

Pogoj za udeležbo: starost od 15 let naprej. Taborenje je z vso oskrbo brezplačno! Interesenti naj se javijo pri Franciju Kropivniku, 9170 Selekot; tel.: 0 42 27 - 72 69

GLOBASNICA

PLES KM

v soboto 13. 7. 1985 ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici.

Igra: Planinski sekstet
Vabita: Katoliška mladina Podjuna in Farna mladina Globasnica

TINJE

FRANCOŠČINA V IGRI

od nedelje 25. 8., ob 18. uri do sobote 31. 8., ob 13. uri.

Vodita: Cecilija Tissandier, Paris, jezikovna igra, konverzacija mag. Andreja Cikulnig, Celovec — osnovno slovnico znanje, jezikovna sredstva, besedni zaklad, pismene vaje.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

IZLET NA PECO

v nedeljo 21. 7. 1985
Zbirališče in odhod ob 7. uri pri Riepelnu v Podpeci.

PODJUNA

POLETNA NOČ

v soboto 13. 7. 1985 ob 20. uri v „parku“ pri gostilni Rižner v Podjuni. Igra: ansambel Merckx.
Prireditelj: KPM Podjuna

IZLET NA KMETIJE, KI EKOLOŠKO KMETUJEJO

od petka 26. julija ob 12. uri (odhod od glavnega kolodvora v Celovcu) do nedelje 28. julija popoldan, na Stajerskem.

Prijave do ponedeljka 22. 7. pri: Antonu Pototschnigu, Penk 13, 9150 Pliberk, tel.: 0 42 35 - 26 40

GLINJE

DRUŽINSKO PETJE

v nedeljo 14. 7. 1985 ob 14. uri pri Cingelcu na Trati. nastopajo družine iz Borovelj in okolice. Povezuje: dr. Ludvik Karničar. Ob tej priložnosti bo tudi razstava ljudske umetnosti. Po prireditvi bo družabno srečanje z domačimi vižarji.
Prireditelj: SPD „Borovlje“ in KKZ

Kulturna taberna „Pri Joklnu“ sreda, 17. 7. 1985

20.30 GRAFIKE IN RISBE: KARIKATURE KOROŠKIH RAZMER. Odprtje razstave del Helmuta Kurza-Goldensteina

21.00 ISTRA NOVA. Istrska ljudska glasba na izvirnih glasbilih.

GALERIJA TINJE

Razstava del Valentina Čertova: „Risbe“ odprta še do 2. avgusta.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 13. 7. 1985 ob 20.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu

Po kulturnem sporedu ples in zabava z ansamblom Franca Korbarja in pevko Magdo Koren.

● Zrebanje vstopnic
● srečolov - glavni dobitek potovanja na Jadran.

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobrli vasi vabi na

KULTURNI VEČER

v sredo 17. 7. 1985 ob 20.30 uri v Kulturnem domu v Dobrli vasi. Nastopajo: otroški zbor „Srce“ — tercet Sturm — trio Korotan s pevci iz Šentvida v P. in MePZ SPD „Srce“

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Skofičah vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 13. 7. 1985 ob 20.30 uri v gostilni Perdacher v Holbičah pri Skofičah.

Nastopajo: MePZ „Rož“ iz Šentjakoba v Rožu in domači pevski zbor „Edinost“.

Krajevno združenje Zveze slovenske mladine Škocijan in Slovenska prosvetna zveza vabita na

POP KONCERT

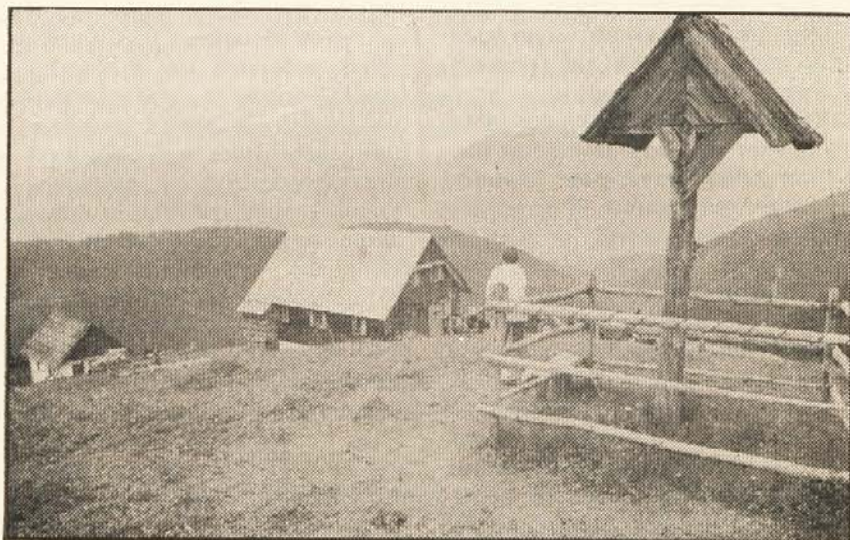
v soboto 20. 7. 1985 v Kulturnem domu v Sentprimozu. Nastopajo: ansambel „Zmeda“ in pop skupina Dorian Gray iz Stajerske.

Spoznavajmo ožjo domovino

V letu jubilejev vabi SPD Šentjanž staro in mlado, naše občane in goste na

KULTURNI SPREHOD

v nedeljo 21. 7. 1985 ob 14. uri, zbirališče pred šentjansko cerkvijo. Pod vodstvom poznavalcev (dr. Anton Feinig, dv. svet. dr. Pavel Zablatnik idr.) bomo spoznavali na pomembnih točkah (Marija v ognju, stare kmetije v Šentjanžu, Ajdovšče grad, Rute) zgodovino svoje ožje domovine, stare šege, hišna in ledinska imena in marsikaj drugega. Poleg tega bomo dosti hodili, vdihavali sveži gozdni zrak... Pomembne dogodke, duhovnosti in vse, kar se bo primerilo veseleje, bomo posneli na video za poznejša srečanja. Prireditelj bo potekala v obeh jezikih.

Zahomška planina z nekdanjo koč.

Slovenske športne zveze dr. Janko Wiegeler ter predstavnik jugoslovanske konzulata v Celovcu Marija Skorjakova.

Naši planinci so si tokrat za cilj izleta izbrali Zahomsko planino, zaradi tega, ker je bilo nekdanj prav na tej planini izredno aktivno planinsko udejstvovanje planincev iz Kanalske in Ziljske doline, ki so leta 1900 ustanovili Ziljsko podružnico Slovenskega planinskega društva. Že leto po ustanovitvi te podružnice so otvorili pla-

svetovno vojno se je ta idilika končala, končalo pa se je tudi organizirano planinstvo na Koroškem. Do obnovitve organizirane planinske dejavnosti na Koroškem je prišlo šele 40 let pozneje (leta 1953), tako da to planinsko društvo nadaljuje poslanstva velikih slovenskih planinskih pionirjev — Franca Grafenauerja, Ivana Millioniga in drugih takratnih planinskih pionirjev.

Na nedeljski prireditvi je predsednik Slovenskega planinskega dru-

Predsednik Franci Kropivnik pozdravlja planince.

PRIREDITVE

Katoliški dom prosvete „Sodalitas“ vabi na

POTOVANJE

sadjarjev, kmetov in vseh drugih interesentov po Jugoslaviji in Grčiji

v času od 3. do 10. septembra 1985
Vodi: dipl. inž. Franc Lombergar, Kmetijski zavod Maribor.
Cena: 4920 šilingov.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ vabi na

POLETNO NOČ

v soboto 13. 7. 1985 s pričetkom ob 20. uri pri občinskem kopališču v Železni Kapli.

Za zabavo in ples bo igral znani ansambel „Fantje treh dolin“, domači prosvetaši pa bodo vsestransko poskrbeli za dobro počutje gostov, ki jih vabijo od blizu in daleč.

Krščanska kulturna zveza in Katoliška mladina vabita na

IZOBRAŽEVALNI TEČAJ

za vzgojitelje v otroških vrtcih in za vodje otroških skupin v mladinskem centru na Rebrci ki bo od 15.—20. julija 1985

Prijave: na Krščansko kulturno zvezo ali na Katoliško mladino, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec
tel. (0 42 22) 51 25 28 ali 51 11 66

ZITARA VAS

VEČER SLOVENSkih PESMI IN FOLKLORE

v nedeljo 14. 7. 1985 ob 20.30 uri v ljudski šoli v Žitari vasi. Sodelujejo: Cerkevni zbor iz Šentlipša, Plazniška dekleta, Duo Sadnikar, mladinska folklor SPD „Trta“, Glasbena šola in MoPZ „Trta“.

GALERIJA TINJE

Razstava del Valentina Čertova — „Risbe“ odprta še do 2. avgusta 1985.

REBRCA

TEDEN MLADIH UMETNIKOV

od ponedeljka 29. 7. (9. ure) do sobote 3. 8. (13. ure) v Mladinskem centru na Rebrci. Prijave: najkasneje do 26. 7. 1985 na Krščansko kulturno zvezo (Viktringer Ring 26, 9020 Celovec ☎ 51 25 28

Vabilo na

VIDEO-FILM

80-letnice Slovenskega prosvetnega društva „Borovlje“

v petek 12. 7. 1985 ob 19. uri pri Cingelcu na Trati. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“

Dan glasbe

Letos glasbena dežela Avstrija z drugimi evropskimi deželami skupno praznuje „Leto glasbe“. Za to priložnost je avstrijska avtorska agencija AKM 27. julij proglasila za praznik glasbe.

Pri praznovanju lahko sodeluje vsako društvo ali posameznik, ki poje ali igra na kakšen instrument bodisi sam, v zboru, ansamblu ali orkestru. Kdor ni glasbenik, lahko dan glasbe proslavi na svoj način. Gostilničar v svoji gostilni, trgovec v svojem lokalu, gospodinja na srečanju s sosedi, dedek v klubu seniorjev. Vsi so vabljeni, vsak lahko sodeluje.

Tako poziva AKM prebivalstvo naše dežele, da izkoristi to priložnost in počasti dan glasbe. In zakaj k temu poziva AKM? Imenovanje avtorske agencije za ta dan ne bo zahtevala avtorskih tantiem, tako da prireditve, ki bodo potekale 27. julija, ni treba prijaviti, zato je ta glasba resnično brezplačna. To je darilo oz. prispevek avstrijske avtorske agencije k letu glasbe. Tem potom priporočamo vsem našim društvom in glasbenim ansambli, da to priložnost izkoristijo in svoje letne prireditve načrtujejo za 27. julij 1985!

MED AVSTRIJO IN JUGOSLAVIJO:

Medsebojno priznanje diplom in spričeval

Na Dunaju je prejšnji mesec zasedala mešana avstrijsko-jugoslovanska komisija, ki je med drugim obravnavala vprašanja medsebojnega priznavanja visokošolskih diplom in srednješolskih spričeval.

Ob zaključku seje sta predstavnika obeh držav, svetnik v avstrijskem ministrstvu za znanost dr. Otto Drischel in rektor ljubljanske univerze dr. Ivan Kristan, podpisala protokol o nostrifikaciji univerzitetnih diplom in ekvivalenci srednješolskih spričeval.

5 let Kulturnega doma Danica

SREČANJE MALIH SKUPIN

v petek 12. 7. 1985 ob 20.30 uri
v Kulturnem domu v Šentpri-
možu.

Sodelujejo: Tercet „Sturm“, Dobri-
bra vas - Frauenterzett, Stein/
Kamen - Družina „Zwitter“, Za-
home - Kvintet graških študentov - Kvartet „Kežar“, Šent-
vid vP. - Quintett „Griffen“, Grebini - „Köflacher Sreich“, Štajerska - Mešani zbor „Danica“. Povezava: Hans Mosser in Stanko Wakounig.
Prireditelja: Slovensko prosvetno društvo „Danica“ in Slovensko prosvetna zveza.

Vorelce, Orlice ali Orličje?

Letos je izšla nova brošurica, v zvezi z vsakoletnim spominskim pohodom meseca februarja na Stol, z naslovom „20. pohod - Stol 1985“. V prispevku Franca Konobljana-Slovenka „Bitka na Stolu 20. februarja 1942“ smo med drugim zasledili zelo zanimiv stavek: „... Pobrli smo žimnice, da bi se lahko spuščali po prelazu na drugi strani Stola v dolino pod Orličjem...“. Za nekoga, ki se zanima za gorska imena, je ta stavek prava poslastica in sicer gre tu za ime Orličje. Prof. dr. Anton Feinig je v svojem prispevku v Slovenskem vestniku 15. 11. 1984 odkril oziroma rešil staro domače gorsko ime Vorelce (Orlice) pred pozabo. Vorelce je ponosni vrh južno nad Mačensko planino v Karavankah, imenovan Klagenfurter Spitze, v Klinarjevem vodiču „Karavanke“ pa je preveden v Celovško špico. Feinigovo odkritje zgoraj

omenjenega imena Vorelce oz. Orlice se torej sklada z gorenjskim poimenovanjem — Orličje, kar je ponoven in tako potrjen dokaz o pravilnosti tega gorskega imena. Sedaj ko že imamo tri podobna imena z istim pomenom, bomo pač morali priti do neke odločitve, katero bomo uporabljali — Vorelce, Orlice ali Orličje? Spet se nam nudi priložnost, da spomnimo pristojne dejavnike naše narodne skupnosti, da končno nekaj podvzamejo, da se na Koroškem ustanovi nomenklatura komisija, ki bo med drugim tudi imela možnost preprečevati nasilno potujčevanje avtohtonih oziroma slovenskih krajevnih imen.

Referat za nomenklaturu gorskih imen pri Slovenskem planinskem društvu Celovec

„Celovška literarna kavarna“

Literarne prireditve, ki so potekale pod naslovom „Literaturcafé“ bodo spet zaživele. Tako je v svoji informacijski za tisk sporočil organizator teh prireditev (Dej Vedernjak), ki je v gostilni „Pri Joklu“ v Celovcu našel nov domicil.

Z literarnimi prireditvami bodo pričeli v sredo, 31. julija 1985, potem 7. avgusta in zatem vsako prvo sredo v mesecu.

Prireditelj ima v načrtu večere s tirolsko avtorico in kantavtorico Lino Hofstädter, književniki Bernhardom C. Bunkerjem, Franzem Stim-

pflom, Editho Darnhofer, Heinzem Pototschnigom, Jankom Ferkom in drugimi. Soprireditelj večerov bo „Kärntner Autoren Solidarität“ (KAUSA). Cilj iniciative je, v komunikativnem okviru gostilne „Pri Joklu“ enkrat na mesec pripraviti srečanje pisateljev in tistih, ki se zanimajo za književnost oz. kulturo.

Kot je iz zapisanega razvidno, prireditelja v svoj načrt vključujeta tudi pisatelje slovenske narodnosti, kar je v smislu dobrega sožitja obeh narodov v deželi.

Umetnikov jubilej

Slikar Mario L. Vilhar letos slavi 60 let svojega življenja, obenem pa 30 let samostojnega umetniškega razstavljanja in 40 let grafičnega oblikovanja.

Slikar, ki ga poznamo tudi pri nas na Koroškem, je za svoj življenjski jubilej pripravil samostojno likovno razstavo, ki je že 73. po vrsti. Priredili so jo v Vodnikovi domačiji v Vodnikovi cesti v Ljubljani, potekala je (do danes) v okviru praznovanja občine Ljubljana-Siška. O umetnikovem delu je spregovoril dr. Marjan Rožič, član zvezne konference SZDL Jugoslavije.

Mario L. Vilhar, ki izvira iz znane umetniške družine, se z likovno umetnostjo ukvarja že od leta 1943. Po tehničnem študiju in delovanju v industriji je ob delu študiral likovno umetnost. Samostojno razstavlja od leta 1955. Leta 1956 pa je v kiparstvo uvedel tehniko metalizacije. Deloval je tudi kot igralec, pesnik in pedagog. Za svoje delo je bil večkrat nagrajen in odlikovan doma in v tujini.

Mariu L. Vilharju ob njegovem življenjskem jubileju želimo še mnogo ustvarjalnih let.

Franc Petek
SPOMINI

18

V tedanjih razpravah v odboru naše politične organizacije smo najprej prišli do zaključka, da je treba opustiti tisto „jugoslovansko“ stališče kot smo ga čutili še pred plebiscitom, ko smo ravnali kot da je vprašanje pripadnosti k Jugoslaviji že odločeno. Sklenili smo, da se je treba dokončno postaviti na realno stališče, da smo državljani republike Avstrije in iti po pravi poti, kakor jo daje ta država. V prvi vrsti smo prekinili, da smo sestavili ugovore proti diskriminacijskemu ravnanju proti Slovincem glede državljanstva in služb. Druga stvar je bila, priti do primernega zaključka tudi glede značaja politične organizacije. Slovenska ljudska stranka, katere del je bilo politično društvo na Koroškem, je bila zdaj stranka v inozemstvu, jugoslovanska stranka in treba se je bilo od nje popolnoma jasno odcepiti. Ugotovili smo, da nismo več del te stranke, marveč samostojna organizacija. Nastajalo je vprašanje, na kateri podlagi naj se naša koroška organizacija organizira in na koga se naj politično nasloni. Končno je bilo treba tudi določiti odnos te stranke do Jugoslavije.

Izvedeli smo, da so Čehi že organizirali svoje stranke, v prvi vrsti socialdemokrati. Čehi seveda niso imeli plebiscita in bili smo tedaj že dve leti bilo jasno, da živijo v Avstriji. Sklenili smo, da se je treba posvetovati s Čehi in v tem smislu smo jih tudi povabili na pogovor. In res sta prišla dva češka predstavnika v Celovec in onadva sta potem posredovala, da smo lahko prišli k jugoslovanskemu diplomatskemu predstavniku na Dunaju.

To je bil ravno tisti čas, ko so se vrstili teroristični napadi na koroške Slovence, ko so streljali na dekana Limpla. Napad na Limpla v noči od 16. na 17. februar 1921 je bil povod, da smo šli k jugoslovanskemu predstavniku na Dunaju.

Šef jugoslovanske misije je bil nek Makedonec, pisal se je Popović.

V deputaciji, ki se je oglašila pri Popoviću sta bila razen mene še župnik Poljanec in pa učitelj Aichholzer, ki je tedaj bil med najaktivnejšimi delavci za obnovo slovenske politične organizacije.

Prvo, kar je bilo, ko smo bili sprejeti pri Popoviću, je bilo to, da nas je ozmerjal, da smo plebiscit izgubili in kaj pravzaprav hočemo! Seveda smo bili prvi hip malo poparjeni. Poljanec je bil čisto portr, čeprav sicer tak močan človek. Tudi Aichholzer in jaz sva bila zamorjena. No, pa smo se kmalu oju-nali in jaz sem Popoviću čisto mirno rekel: „Veste kaj, da se mi Slovenci nismo tudili v plebiscitu, vendar ni čudno, ampak da se niste znašli tudi vi, Srbi, ki imate že tako dolgo svojo samostojno državo in čisto drugačno zgodovino, to je pa res čudno. Saj je vendar vaš zastopnik bil odločen za to, da smo na plebiscit sploh zares šli.“ Opozoril sem ga na že opisano izjavo prof. Cvijića na dan pred plebiscitom. — Popović nas je ozmerjal in mi smo mu odvrnili milo za drago! Opozorili smo ga na to, kako nas zdaj na Koroškem preganjajo, povedali smo mu za primer Limpla, kako so ravno te dni nanj streljali. Pa je odvrnil: „He, uzmi puško i pučaj i ti!“ Malo smo se spogledali, ampak moram reči, da je to močno učinkovalo na nas, ne samo name, ampak tudi na Poljanca pa na Aichholzerja. Kar gledali smo se: „Aha!“ — Ko je to bilo mimo, je Popović spremenil ton in nas sprejel zelo ljubeznivo, povabil nas na južino in nam konec koncev rekel: „Dragi moji, realistično moramo pogledati položaj in poiskati, kaj se da storiti.“

Pri prvih deželnozbornih volitvah 19. 4. 1921 sta bila izvoljena dva slovenska kandidata, župnik Poljanec in pa gostilničar Krajger in postala tako prva slovenska poslanca v koroškem deželnem zboru v republiki Avstriji.

Poslanec Poljanec in Krajger sta v tistem času (september 1922) šla v zvezi z izselitvijo duhovnikov in celotnim položajem Slovencev tudi k škofu Hefterju. Izročila sta mu memorandum. Škof je začel memorandum brati pa ga je kmalu vrgel na mizo in brez besede odšel iz sobe. Poljanec je zagrabil

LITERARNI RAZPIS

Ob kongresu katoliških privatnih šol razpisuje združenje imenovanih šol literarni natečaj k temi: naša šola — naš dom?

Pri natečaju lahko sodeluje mladina, pa tudi odrasli prebivalci Koroške, ki se znajo živeti v situacijo mladih, ki živijo v privatnih šolah ali domovih.

Iščejo torej literarna besedila, ki so primerna za gledališko uprizoritev ali skeč, v katerem nastopajo mladi. Dolžina komadov naj ne presega 30 minut, v le-teh pa naj avtor obravnava probleme mladih, ki živijo v domovih oz. kako si predstavljajo življenje v domu in kako naj bi šola in dom postali kraj veselja in domačnosti, dom, ki naj bi pomagal pri procesu zorenja osebnosti.

Višina nagrade znaša šil. 10.000.—, žirija si pridržuje pravico, da prve nagrade ne podeli oz. le-to razdeli na največ tri nagrade. Če pa katero od vposlanih besedil ne bi odgovarjalo kakovostnim kriterijem žirije, se slednja lahko omeji na podelitev priznavalnih nagrad.

Besedila morajo udeleženci natečaja poslati do najkasneje 1. oktobra 1985, na škofijski šolski urad, Mariannengasse 2, 9010 Celovec. Podelitev nagrad bo še v letu 1985. Natančne pogoje o natečaju dobite na zgoraj navedenem naslovu.

Dve pesniški zbirki v samozaložbi

Razveseljivo je, da sta za rudarski praznik, 3. julij, izšli v Titovem Velenju, mestu, ki leži v srcu Šaleške doline, kar dve pesniški zbirki. Obe sta izšli v samozaložbi, njun mecen pa je Rudarski energokombinat iz Titovega Velenja.

Prvo, Portreti življenja, je spesnil Josip Bačić, ki je sicer iz sosedne republike Hrvatske in že deset let živi v Titovem Velenju. Že v njegovem rodu je plala pesniška kri, in je doslej že izdal dve pesniški zbirki. Tretja, Portreti življenja, je izredno subtilna, ko se v petih ciklih, začetih z akrostihom, spominja matere, dekleta, domovine in narave. Pesmi prehajajo iz lirčnosti v intelektualizacijo, in pesnik, ki obsoja agresivnost sveta in z njo povezano ekološko nevarnost, se za-teče v veselje, v svet, ki je lepši in bolj human. Zbirko, ki je izšla v petsto izvodih, so dobesedno razgrabili.

Druga, izredno samonikla zbirka rudarskih pesmi, Pesmi iz premoga,

je umetnina mladega, predvsem socialno angažiranega lirika, Petra Rezmana, ki je slovenski javnosti že poznan po objavah pesmi v slovenskih literarnih revijah.

Pesnik Rezman je sam rudar, čeprav elektrotehnik. Globoko pod zemljo doživlja s knapi lepote in tegobe dela in življenja. Drobne in impresionistične so njegove umetnine, ki nas prepričajo in hkrati prizadenejo. Zadnja pesem te zbirke Tri sto ima tudi svojevrstno formo, saj se črke stopničasto spuščajo, kot knap v jami, in gotovo gre za carmen figuratum, pesniško igračo, ki nas pomensko pretrese in spusti v usodnost rudarjevega dela in življenja. Oba pesnika sta člana velenjskega literarnega odbora, ki deluje pri Zvezi kulturnih organizacij Velenje. Literatura in veliko zanimanje zanjo stalno širi tudi krog pišočih, saj jih v velenjski občini deluje aktivno nad trideset.

-š-

Pisateljsko srečanje na Štatenbergu

Čeprav smo sredi poletja, podružnica Društva slovenskih pisateljev v Mariboru že pripravlja tradicionalno srečanje pisateljev na gradu Štatenberg v letošnji jeseni. To je hkrati tudi prvo srečanje pisateljev po letnih počitnicah. Organizatorji so srečanju vedno znali dati zanimivo vsebino, ki ni burila le duhove med pisatelji, ampak je odme-

vala tudi v širši javnosti.

Tako bo brez dvoma tudi tokrat, saj bo šlo za aktualno temo: „Narodova zgodovina in literatura — samozavedanje in samozavest.“ Posebnih referatov ne bo, zato pa bodo udeleženci imeli več priložnosti spregovoriti o zastavljeni temi. Srečanje bo od 5. do 7. septembra.

tisti memorandum, ga vtaknil v žep in potem sta odšla, ne da bi rekla „piš me v uh“. Teden ali dva pozneje je prišel Podgorc in dejal, da škof prosi, da bi mu dali prepis tistega memoranduma... Vsekakor ga je zaskrbelo, da mu njegovo ravnanje s slovensko deputacijo ne bi politično škodovalo. Ali se je tisti memorandum ohranil in kje je danes, ne vem.

Ko so se pripravljale druge volitve v koroški deželni zbor (21. oktobra 1923), Krajger ni več kandidiral, nastopila sva midva s Poljancem. Pri moji kandidaturi so oblasti delale težave, ker so mi še vedno odrekli avstrijsko državljanstvo. Mislim, da se nam tedaj ne bi posrečilo uveljaviti moje kandidature, če ne bi bila Jugoslavija intervenirala. Koroške oblasti so ponujale — deželni glavar je bil Schumy — nekakšno izmenjavo: Jugoslavija naj bi sprejela nekega Nemca za jugoslovanskega državljanca, potem bi pa oni mene priznali kot avstrijskega državljanca. Seveda smo vse to odklonili. Stvar je prišla pred avstrijsko vlado in nekega dne so priznali državljanstvo meni in Aichholzerju. Aichholzer je tedaj že imel precej službenih let kot učitelj. Ta so mu priznali kot zoper sprejeli v službo. Plačali so mu tudi določeno vsoto kot povračilo, nastavili pa ga niso v slovenskem kraju, marveč gori v Eisentratten, ki je globoko v nemškem delu dežele in kjer žive sami protestati. Tam so ga sprejeli s hudim nasprotovanjem, ko pa je bil nekaj mesecev tam, so ga še prosili, naj ostane. Aichholzer je bil res odličen učitelj. Navsezadnje so še deputacijo poslali k deželnemu svetu, da ga ne bi izgubili.

Glede značaja naše politične organizacije smo si bili edini: Slovenska ljudska stranka ne moremo biti — to pomeni, ni mogoče biti izrazito klerikalna stranka. Zato smo iz starega imena „Katoliško politično društvo“, besedo „katoliško“ črtali. Tukaj ni šlo za kake verske razloge, ampak za čisto politične, v prvi vrsti za odnos do celovške škofije. Kajti bilo je očitno, da tam veje popolnoma drugačen, Slovincem sovražen duh, kar je škofovo zadržanje vsem dokazovalo. Črtanje pri-drevnika „katoliško“ sem predlagal jaz in sicer predvsem z namenom, da bi na ta način že navzven izrazil večjo pridržanost in distanco slovenske politike nasproti cerkvenim oblastem.

(Se nadaljuje)

Poletne jedi in sladice

GOBOVA JUHA S KROMPIRJEM

Četrť do pol kilograma svežih gob, 3 debeli stroki česna, precej zelenega peteršilja, 3 do 4 paradižniki, 5 dag olja ali masti, pol žlice moke, pol kg krompirja, poper, sol majaron, kis, 1 dl kisle smetane.

Očiščene gobe zrežemo na listke, česen in peteršilj sesekljamo, paradižnike olupimo in na debelo zrežemo. Česen po želji zamenjamo s čebulo. Na vroče olje damo česen in peteršilja. Ko zadiši, dodamo gobe in paradižnik. Počasi pražimo, čez kakih 15 minut dodamo na drobne kocke narezan krompir. Še malo popražimo, pomokamo, nekajkrat premešamo in zalijemo z vodo. Solimo in popramo. Ko se krompir zmehča, dodamo še ostalo polovico peteršilja, majaron in smetano. Po okusu okusamo.

BOSENSKI LONEC

Pol kg jagnjetine, ovčetine ali govedine, 10 dag čebule, 3 stroki česna, 10 dag korenja, 1 korenina peteršilja z zelenjem vred, 5 dag zelene, 15 do 20 dag zelja, četrť kg krompirja, 15 dag stročjega fižola, 10 dag bučk, 2 zeleni papriki 3 do 4 paradižniki, 1 jajčevc, lovorov list, zrno popra, 1 dl belega vina, paprike po okusu, 2 do 3 dag moke, 5 dag olja ali masti, soli po okusu.

Meso zrežemo na koščke kot za golaž. Čebulo zrežemo na debelo, česen le olupimo. Zeleno zrežemo na rezance, liste zelene in peteršilja sesekljamo. Zelje pripravimo kot za sladko zelje, krompir zrežemo na podolgovate rezine. Stročji fižol otrebimo. Bučke narežemo na kolesca, olupljeni jajčevci pa na večje kocke. Vso pripravljeno zelenjavo zmešamo z mesom, soljo, poprom, raztrganim lovorovim listom in papriko. Zložimo v lonec ali visoko kozico. Prilijemo vino, v katerem smo razmehčali moko. Na vrh damo masčobo. Prilijemo toliko vode, da sega zelenjavi do tričetrt vsebine. Pokrijemo in postavimo v pečico. Počasi kuhamo uro in pol do 2 uri.

MUSAKA IZ STROČJEGA FIŽOLA

En kg dobrega stročjega fižola, pol kg mleatega mesa (govejega, svinjskega ali mešanega), 2 čebuli, 3 žlice masti ali 4 žlice olja, sol, poper, zelen peteršilj, 2 dl kisle smetane, 2 jajci, 2 do 3 žlice sladkega mleka.

Stročji fižol otrebimo in operemo. Na polovici masčobe prepražimo pol sesekljane čebule in stročje. Po malem prilivamo vodo, da se stročje napol zmehča. Na drugi polovici masčobe prepražimo ostalo čebulo, prideneemo meso, solimo, popramo in prepražimo. Nazadnje primešamo sesekljan zelen peteršilj. V pomaščeno kozico damo najprej plast fižola, nanj meso. To ponavljamo. Na vrhu mora biti fižol. V smetanici razmehčamo jajci in prilijemo sladko mleko. Zlijemo po musaki. Pečemo pol do tričetrt ure v pečici.

Sladice, ki jim dodajamo sadje ali jih z njimi oblagamo, so sočne in slastne. Sadju mora biti dovolj zrelo in prvovrstne kakovosti. Sladkatosti ne smemo preveč, da ne prekrijemo sadne arome in okusa.

ČESNJEV NARASTEK

Pet starih žemelj ali enaka količina starega belega kruha, pol litra mleka, 12 dag masla ali margarine, 10 dag sladkorja, ena vrečka vanilina, štiri jajca, malo cimeta, tričetrt kg češenj, ena žlica drobtin, maslo za peko. Kruh zrežemo na rezine polijemo z mlekom in dobro navlažimo. Rahlo umešamo maslo, sladkor in vanilin. Med mešanjem postopoma dodajamo jajca. Stepamo tako dolgo, da dobi-

mo rahlo in penasto maso. Primešamo ji namočen kruh in cimet. Posodo za narastke ali primerno kozico dobro namažemo z maslom in denemo vanjo polovico pripravljene zmesi. Obložimo s češnjami brez koščic. Pokrijemo z drugo polovico zmesi in jo gladko poravnamo. Potresemo z drobtinami. Pečemo približno tričetrt ure pri 190° C. Ponudimo takoj, ko je pečeno.

BOROVNIČNA KUPA Z RIŽEM

Tri skodelice mleka, nekaj zrnc soli in prav malo ingverja, ena skodelica okroglega zrnatega riža, dve žlici sladkorja, sok ene pomaranče in malo lupinice (neškropljene), pol kg borovnic, dva dl smetane.

Riž zakuhamo v vrelo slano mleko, odšavljeno z ingverjem. Pokrit naj se počasi kuha pol ure. Odstavimo in vanj zamešamo pomarančni sok in sesekljano lupinico. Postavimo v mrzlo vodo, da se hitreje hladi. Med hlajenjem ga večkrat premešamo, da se ne naredi po vrhu kožica. Borovnice sladkamo in pustimo pol ure. Malo pred tem, preden kupo ponudimo, jo sestavimo. V visoke kozarce zložimo po plasteh riž in borovnice. Okrasimo s stepeno smetano. Biti mora dobro ohlajeno.

MARELIČNA STRJENKA

Deset do petnajst otroških piškotov lahko tudi kake druge, tri žlice likerja ali dobrega sadnega soka, zavitek vanilijinega pudinga, tri dag sladkorja rumenjaka, štiri žlice mleka

za žvrkljanje pol litra mleka, beljak, žlička ruma, četrť kg dobro zrelih marelic.

Piškote zlomimo na koščke in jih poškrbimo z likerjem ali sadnim sokom. Nekaj piškotov prihranimo. Pudingov prašek, sladkor in rumenjaka razmešamo s štirimi žlicami mleka. Drugo mleko zavremo in vanj zakuhamo puding. Počasi naj vre minuto do dve. Odstavimo in takoj primešamo trd sneg iz beljaka z rumovo aromo. Puding zložimo menjaje s piškoti v visok kozarec. Po vrhu naložimo tanko narezane sladkane marelice, lahko jih vlagamo tudi vmes, da je sladica triplastna. Od strani zatakemo v puding po en piškot. Ponudimo dobro ohlajeno.

JAGODOVA TORTA

Biskvitna podloga za torte. Nadev: štiri liste bele želatine, četrť kg skute, osem dag sladkorja, dve vrečki vanilina, malo naribane limonine lupinice (neškropljene), limonin sok, dva dl in pol sladke smetane, tričetrt kg jagod. Tortno podlogo položimo na veliko in ravno servirno ploščo. Želatino namočimo v mlačno vodo. Skuto pretlačimo, ji dodamo sladkor, vanilin, limonino lupinico in sok. Penasto stepemo. Primešamo stepeno smetano in raztopljeno želatino. Malo smetane prihranimo za okras. Kremo namažemo na tortno podlogo in postavimo za eno uro v hladilnik, da se dobro ohladi in strdi. Obložimo z razpolovljenimi jagodami. Ostanek smetane nabrizgamo ob robu torte kot venček.

Kako shranjujemo živila

Čim bolj sveža so živila, tem bolj so okusna, tem več vitaminov in rudnin je v njih. Prizadevamo si za zdravo prehrano, zato je prav, da se seznamimo s pravilnim načinom shranjevanj živil. Kaj nam pomaga, če se potrudimo po zelenjavo na trg, pa nam potem v dveh dneh ovane in se posuši. In zaman je vse veselje nad okusnim, lepim mesom, če ga napačno shranimo v hladilnik: že naslednji dan bodo zrezki suhi in zgrbančeni. Kako torej, da ne bomo ravnali napak.

● Mleko, smetana, sir in jajca sodijo v hladilnik. Ker pa so vsa ta živila zelo dovzljna za najrazličnejše vonjave, jih prej skrbno zavijemo ali pokrijemo. Če tega ne storimo, bo imelo mleko čuden okus, sir prav tako. Ko načnemo vrečko ali tetrapak z mlekom, odprfimo spremo s ključko za obežanje perila in šele nato spet postavimo v hladilnik. Jajca pa shranimo, če imamo možnost, na hladen in zračen prostor, ne v hladilnik. Hladilnik je le rešitev v sili. Je sicer hladen, zrak v njem pa je suh in ker imajo jajca prožno lupino, se zlahka navzamejo neljubih priokusov. Jajc ne kupujemo v večjih količinah, le toliko, kolikor jih bomo potrebovali za nekaj dni, če jih moramo hraniti v hladilniku. Sir zavijemo v aluminijevo folijo, shranimo pa v predelek za zelenjavo, na dnu hladilnika. Nekaj ur preden ga nameravamo uporabiti, ga vzememo iz hladilnika, da se ogreje na sobno temperaturo. Le tako bo sir dobil svoj prvotni okus. Mehki siri, kot sta na primer camembert ali brie, še niso povsem dozoreli. V hladilnik jih damo le tedaj, kadar jih nameravamo pojesti čez nekaj dni. Mraz v hladilniku zaustavi proces zorenja in vpliva tudi na okus sira. Če nameravamo mehki sir kmalu pojesti, ga shranimo v pokriti posodi, pri sobni temperaturi.

● Zelišča potrebujejo veliko vlage, da ostanejo sveža. Ko kupimo šopke peteršilja, drobnjaka ali zelene, jih zavijemo v časopisni papir in postavimo v kozarec z ledeno vodo. Kozarec

postavimo na okensko polico. Na vrhu naj bo časopisni papir odprt. Zelišča naj ne stojijo na močnem soncu, čim hladneje jim je, tem dlje se bodo ohranila sveža. Druga možnost, da ohranimo zelišča za več dni: damo jih za nekaj ur v mrzlo vodo, nato pa odcedimo in shranimo v steklenem kozarcu, ki se tesno zapira. Postavimo ga v hladilnik. Zelišča bodo sveža teden dni.

● Solato hranimo v hladilniku, v predelu za zelenjavo. Najprej odstranimo suhe in uvene liste, nato zavijemo glavnice v navlažen časopisni papir. Tako zavita solata bo ostala sveža tri do štiri dni.

● Zelenjavo bomo ohranili svežo, če jo takoj, ko jo kupimo, tudi očistimo. Odrežemo vse odvečne liste in stebila. Zelenjavo pa ne smemo oprati. Čistimo jo s čistim nožem iz nerjavečega jekla, da prerežena mesta ne potemnijo. Zelenjavo shranimo v plastične vrečke, nato pa v hladilnik, v predelek za zelenjavo. Krompir in čebula ostaneta najlepša, če sta v zračnem, temnem prostoru. Najbolje se obnesejo pletene košare iz šibja, ki jih postavimo v šrambo ali amaro. Nikakor pa ne hranimo krompirja ali čebule v plastični vrečki. Paradižniki so manj aromatični, če jih hranimo v hladilniku. Kupujemo jih le za sproti, dokler jih ne porabimo, pa naj stojijo v skledi na hladnem in zračnem prostoru.

● Zelo zrelo sadje hranimo v hladilniku, da ostane še nekaj dni lepo in užitno. Če pa kupimo le na pol dozorelo sadje, na primer banane ali hruške, ga shranimo pri sobni temperaturi, da počasi dozori. Kadar opizamo nagnata mesta, jih takoj obrežemo, da se gniloba ne prenese na druge sadeže. Limone, pomaranče in grenivke lahko shranimo v predelku za zelenjavo v hladilniku, vendar ne več kot teden dni, ker se sicer izsušijo.

● Ribo so silno občutljive. Najlepše se ohranijo, če jih položimo na krožnik zdrobljenega ledu in pokrijemo z drugim krožnikom. Če očisti-nih ribjih filetov pa ne polagamo na led, ker bi se napili vode in bi bili plehkega okusa. Najprej zavijemo filete v folijo, nato pa damo na led. Ribo porabimo čimprej, vsekakor pa v dveh dneh, drugače se lahko pokvari.

● Meso takoj odvijemo iz papirja, v katerem ga prinesemo od mesarja. Položimo ga v primerno veliko skledo. Pokrijemo s folijo ali s pokrovko in postavimo v hladilnik. Če kupimo že narezane zrezke ali zarezance, jih namažemo z oljem in šele nato shranimo v hladilniku. Olje bo preprečilo, da bi se meso preveč posušilo. Meso hranimo na vrhnji polici hladilnika, kjer je najbolj mrzlo. Porabimo ga v štirih do petih dneh. Pečeno meso ostane v hladilniku sveže do štiri dni, prekajeno in nato skuhano meso pa tudi po ves teden.

● Mleto meso pa je poglavje zase. Ko ga zmeljemo, postane zelo občutljivo za najrazličnejše bakterije. Porabimo ga še isti dan, da se ne pokvari. V hladilniku ga hranimo zavitega v aluminijevo folijo.

● Klobase zavijemo posamič v folijo in shranimo v hladilnik. Sveže ostanjejo štiri dni.

● Perutnine nikoli ne damo v hladilnik v plastični vrečki. Piščanec bi sicer ležal v lastnem soku in bi se razmehčal. Najbolje je, da perutnino zavijemo v pergamentni papir in damo v hladilnik, na najhladnejše mesto. Sveža ostane dva dni. Drobovino pa takoj izločimo in takoj porabimo, da se ne pokvari.

● Kruha ne hranimo v hladilniku, ampak v posebni omari za kruh. Pazimo, da je omari-ca vselej čista, na starih drobtinah se zlahka začne nabirati plesen. Bel kruh ostane svež dva dni, ržen kruh pa tudi ves teden. Zemlje se kmalu postarajo. Če jih zavijemo v plastično vrečko in naslednji dan popečemo, pa nam bodo tek-nile kot sveže.

Nasveti

■ Ostankov krompirja nikar ne zavrzite; zmešajte jih z malo moke in jajcem, poyaljajte v raztepenem jajcu in drobtinah in ocvrite. Ponudili jih boste kot prilogo.

■ Palačinke bodo veliko rahlejšje in okusnejše, če boste pripravili testo že uro, dve pred pečenjem.

■ Če cvrete ribje zrezke, jih za začetek ne poyaljajte v moki, ampak v snegu iz enega ali dveh beljakov in zatem v drobtinah. Presenečeni boste nad dobrim okusom.

■ Bakrene posode nikar ne čistite z jekleno volno, ampak uporabite kosem vate, ki ste ga namočili v mešanico kisa in soli.

■ Posodo, v kateri ste prismočili jed, boste lepo očistili, če vlijete vanjo 1/4 l vinskega kisa in stresete v kis še veliko žlico soli. Pustite čez noč pri miru, drugi dan pa posodo zdrgnite še z grobim čistilnim peskom.

■ Teletina, ki ste jo dalj časa hranili v hladilniku, bo sočna in okusna, če jo za kakšno uro namočite v mleko.

■ Nekateri pralni praški se med pranjem v stroju zelo penijo; to boste preprečili, če boste s praškom vred vlili v predalček tudi malo kisa.

■ Zelo umazana očala od časa do časa umijte v destilirani vodi. Lepo se bodo svetila in dolgo bodo ostala čista.

■ Če so vam plutovinaste pete na sandalah razpokale in se razrušile, jih nekaj dni zapored mažite z olivnim oljem.

■ Debeli sloj vodnega kamna, ki se sčasoma nabere na dnu čajnika ali lonca, v katerem vsak dan prekuhavate vodo, boste uspešno očistili takole: v posodo vsujete pest soli ali tri žlice vinskega kisa in prekuhajte. Ko se voda ohladi, posodo izperite in cel postopek ponovite še dva, trikrat. Sloj kamna bo popokal sam od sebe in se ločil od posode.

Bonton za mizo

Včasih povabimo na slovesnejše kosilo ali večerjo. Lepo je sicer, če je vse skupaj nevsiljivo, prirčno in „bolj po domače“, toda nekaj železnih pravil pravilnega vedenja je le treba upoštevati.

■ Gospodinja sede za mizo zadnja, možki sedijo šele potem, ko so ženskam odmaknili stole.

■ Vsa jedila morajo biti pripravljena pravočasno, da ne bo spogledovanja, če bi na primer prinesli na mizo napol kuhan riž ali pa premlačeno juho.

■ Običajno damo pladnje z jedmi na mizo in si vsak postreže sam. Če pa hočete servirati sami je treba postreči najprej ženski, ki sedi desno od gostitelja, potem ženski na njegovi levi strani in zatem vsem drugim ženskam. Nato pridejo na vrsto možki: najprej tisti, ki sedi desno od gostiteljice in takoj naprej...

■ Jedi naj ne prihajajo na mizo ne prehitro ne prepočasi. Vmes naj bo dovolj časa za požirek vina in krajši klepet.

■ Vse jedi ponujamo vedno z leve strani gosta, z iste strani prinašamo tudi čiste krožnike. Rabljene krožnike in vso drugo posodo odnašamo vedno z desne strani.

■ Juhe praviloma ne ponujamo dvakrat.

■ Meso in perutnino razrežemo preden prinesemo oboje na mizo, razen če gre za zelo ozek prijateljski krog.

■ Kadar položimo glavno jed na mizo kar na pladnjih, naj možki najprej postrežejo ženskam poleg sebe.

■ Če kakšna povabljenka ponudi pomoč v kuhinji ali pri serviranju, je ni treba zavrniti.

■ Če prosi gost za kozarec vode, aspirin ali kaj podobnega, mu to prinesemo na posebnem krožničku.

■ Če gospodinja sama naliva juho naj ji gostje krožnike podajajo.

■ Praviloma je treba menjati krožnike za vsako jed. Seveda pa ne bomo tako formalni, če so gostje naši dobri prijatelji.

Če otrok grize nohte

Če otrok grize nohte, ne mislite, da je to navada kot vse druge. Če se želite v to prepričati, opazujte ga. Videli boste, da kaže, kot da si bo mali odgriznil prst, s tako strastjo vtakne prstek v usta. Če tega ne more z eno ročico, si pomaga še z drugo. In navsezadnje odgrizne — ne sicer prst, temveč noht.

Navada, da otrok grize nohte, je strast, ki ima svojo vero, sumničenje in včasih je to pravcata obsedenost. Zavoljo tega je otroka zelo težko odvaditi te razvade.

Otroci, ki grizejo nohte, so ponavadi neuravnovešeni in sumijo v svoje sposobnosti. Ko napadajo svoje nohte in pri tem uspejo, se otresejo občutka negotovosti, toda to traja samo nekaj trenutkov in otrok že išče drugi noht. Nekateri grizejo nohte zelo dolgo — včasih celo do pubertete in celo še dlje. Vendar ne smemo zamenjati dveh: eno je uporno, dolgotrajno grizenje nohtov, drugo pa je lahko izraz zadrževanja — na

primer, če je obisk v hiši, ali pa če otroke učitelj izprašujejo snov, ki je otrok ni prepričal. Tudi, če otroku nismo nohtov porazili in jih zato grize, ga ne bi smeli obtoževati.

Če otrok trmasto in dolgo grize nohte, je najbolje, da poiščemo vzrok tega njegovega vedenja. Kazni ne bodo pomagale. Pomembno je, da se z otrokom čim več ukvarjamo, da ga ne prepuščamo samemu sebi, in da ga pošiljamo med otroke, da se z njimi igra.

Dovolimo malčkom, da trgajo papir, da kričijo in pluskajo po vodi, da se igrajo na pesku, da delajo figure in jih nato porušijo z nogami. Nikar jih ne strahujte s pretirano čistočo in tudi, če so zelo umazani, se ne jezite preveč. Otroci naj se veliko ukvarjajo s športom, z drobnimi stvarmi in prav gotovo je dobro, če so vključeni v kakšen mladinski klub. Čim več bo otrok v družbi, tem veselejši bo in tem manj bo možnosti, da postane suženj svojih nohtov.

DR. TONE JELEN

Po Češkoslovaški in v Pragi

Pa obrnimo se zopet v Prago, kamor sta nas po izletu varno vrnila naša dva „adoptirani pilot“ Hanzej in prijazna praška vodička. Ko sem bil prvič v Pragi, sem se koj zaljubil v to in kar nisem mogel videti in si ogledati, sem skušal spoznati iz knjig in slik. Kar sili me, da bi cenjenim čitateljem povedal čim več o tem čudovitem mestu, njegovi zgodovini in razvoju, toda bojim se, da bi jim vzel preveč časa za čitanje vsega, pravičnijih, zgodovinskih, bolj ali manj stvarnih storij, bolj ali manj veselih dogajanj v zgodovini in sedanosti. Saj smo pač hoteli čimveč videti in spoznati, kar pa ni v zaželeni meri uspelo zaradi odmerjenega časa in predpisanih kilometrov. Zato mi cenjeni čitatelj ne bo zameril, če ga nekoliko obremenim s premišljevanji o Pragi, ki se ne dvigajo iz kavne zvrka ali pivove usedline. Ker ni videl Prage, kdor ni bil na Hradčinu, smo tudi mi ubrali pot najprej tja. Saj tam je središče Prage in Češke že nad tisočsto let. Od tu te zanese oko čez vse veliko, skoro poldrugomilijonsko mesto. Neposredno pod akropolo leži stari del, „Mala strana“ s starimi palačami, ozkimi ulicami, Karlovim stolpom na levem bregu Vltave. Na desnem bregu se razprostira v objemu številnih stolpov in palač Staro mesto, za njim Novo mesto proti južnemu delu, Višegradu. Tam je po ljudskem izročilu in zgodovinskem opisu kronista Kozme stala prva trdnjava čeških knezov. Tam je vladala Libuša, hči kneza Kroka. Hotela je zgraditi mesto in je poslala svoje zaupnike v deželo, da ugotovijo, kje naj bi stalo to njeno mesto. Našli so moža na hribu, ki je

tesal bruno za prag svoje kolibe. Libuša je odločila, da bo tam dala zgraditi mesto z imenom Praga.

Druga verzija nastanka Prage pravi, da so možje našli na hribu kmeta, ki je oral praho in je mesto zgrajeno tam zato dobilo naziv Praha. Tretja verzija pa pravi, da je na tem mestu bil udoben prehod čez reko Vltavo, podoben pragu v rečni strugi. To je bilo zelo važno dejstvo, kajti tam so se križale važne trgovske poti že v starem veku, takozvana „jantarska“ cesta iz Baltika proti Rimu in Grčiji na eni strani, in druga iz Galije in Porenja proti Ukrajini in dalje na vzhod. Mesto pa da je dobilo svoje ime od tega praga, to je broda čez Vltavo. Menda je ta razlaga resničnejša najbližja. Vsekakor, prvo mesto je na-

Grad Karlštajn

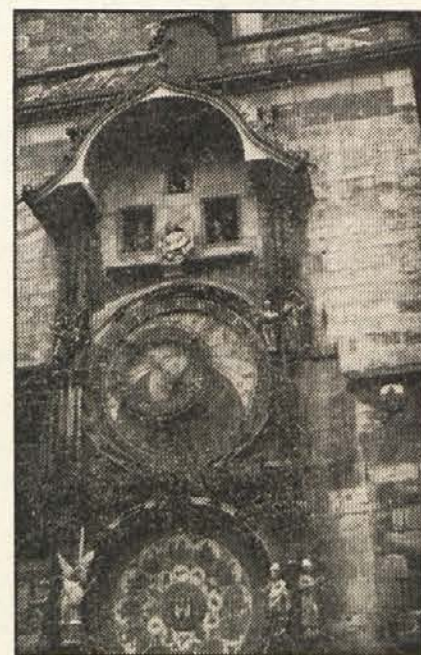
stalo na Hradčinu. Torej je Praga bila že v predčeškem obdobju važno cestno križišče, kar je pozneje v času Luksenburških kraljev postala tudi v političnem in gospodarskem pomenu. V zemljepisnem pomenu pa je Češka po svoji kontinentalni legi središče Evrope, Praga pa zopet naravni center tega središča. Spominjam se pogovorov z znanim ruskim profesorjem dr. Maklecovom na ljubljanski univerzi o predvojni moderni temi o združenju Evrope in v tej zvezi o vprašanju, katero mesto bi prišlo kot glavno mesto združene Evrope v pošte. Omenjeni profesor je bil mnenja, da pride za to v pošte edino le Praga, kot zemljepisno središče Evrope in povrh še kot glavno mesto takrat edine demokratične države v pravem pomenu v pošte. Ker pa tudi noben večji narod ne bi priznal, že zaradi tega združene države Evrope ne morejo postati stvarnost. Da je Praga že nekoč bila središče civilizirane Evrope, pač danes zapadno in vzhodno od nje ne morejo priznati.

Začetki češke zgodovine so zaviti kakor tudi pri drugih narodih v senco pravljic in ljudskih pripovedk. Tako je kneginja Libuša, sita preprirov s svojimi brati, ki so jo hoteli nadkriliti, odločila, da se poroči s krepkim moškim. Poslala je svoje zaupnike v deželo, naj poiščejo moža, ki bi bil vreden biti njen mož in kralj češkega ljudstva. Našli so takega, stopajočega na njivi za oralom, ga vzeli s seboj na Višegrad, kjer je bila takoj slavnostna poroka. Bil je ta mož Přemysl, praoče češke vladarske hiše tja do 14. stoletja, nakar so jim sledili Luksemburžani, ki pa so bili

3

po ženski strani njihovi sorodniki. Za temi pa so plemiči izvolili za kralja prvega Habsburžana, pod katerim je zgodovinski razvoj domala pripeljal do razkroja ljudskega stržena. Splošno je znano, da sta učila in pokristanjevala slovansko ljudstvo v takratni Veliki Moravski, kamor je začasno pripadala tudi Češka, sveta brata Ciril in Metod. Sv. Metod je tudi krstil češkega kralja Borivoja, ki je dal graditi na Hradčinu cerkev svetega Jurija, ob kateri je bila pozneje zgrajena romanska rotunda svetega Vít, to je okrogla cerkev, kakor so postale na Češkem v navadi. Tekom stoletij je nastala iz tega malega „Vidovega hrama“ današnja bazilika svetega Vít, ki kraljuje nad mestom in nad palačami nekdanjih mogotcev. Prški grad na Hradčinu je danes sedež predsednika republike, druge palače pa služijo raznim ministrstvom, kakor npr. Černinova palača, muzejem in drugim svrham. Ob gradu stoji palača praškega nadškofa. Nekdanji samostan Strahov s svojo svetovno znano obširno knjižnico ni več odprt za turiste temveč služi knjižnica le znanstvenim svrham.

Stolnico svetega Vít je gradilo več mojstrov in umetnikov skozi stoletja, zato kaže spojitev različnih slogov in umetnostnih struj. Glavni del izgradnje sodi v čas kralja in cesarja Karla IV., ki je leta 1344 zadolžil francoskega mojstra Matjaža Arrasa, za njim pa Švaba Petra Parlerja, z nadaljevanjem gradnje. Tako je nastala kapela sv. Václava, od svojega brata umorjenega kralja. Kapelo in njene stene krasi 1345 žlahtnih kamnov. Tudi grobna kapela s srebrnim nagrobnikom sv. Jana Nepomuka, ki ga je dal kralj Václav IV. utopiti v Vltavi, ker bajne ni hotel izdati spovedne tajne njegove žene. Vendar je treba iskati vzrok te usmrtitve tudi v

Praga: astronomska ura

političnih motivih tega despotičnega kralja.

V lavretanski cerkvi, znani po vsej Evropi, posebno pa pri vzhodnoevropskih katoličanih, smo občudovali umetnine iz 17. stoletja, med drugim veliko zlato monštranco, okrašeno s 6666 diamanti.

Na vrtu letnega gradu Belvedere obiskovalec lahko občuduje „pojoči vodomet“. Če položiš uho pod bronasto kotanjo, kamor od zgoraj pada voda, slišiš glasove, kakor da zvonijo vsi zvonovi po vsej Pragi.

Prekratek je bil obisk Hradčina, kajti pregled vsega zanimivega ni mogoč mimogrede. Celo za opis in popis tega, kar smo si bežno mogli ogledati, bi bila potrebna knjiga, ne pa kratek potopis.

Zgodovinska Praga sestoji v glavnem iz štirih delov. Visoko nad Vltavo Hradčiny, pod njim Mala strana, na desnem bregu Vltave pa Staro mesto z nekdanjim židovskim getom.

(Se nadaljuje)

RADIO — TELEVIZIJA

LJUBLJANA

PETEK, 12. 7.: 18.00 Poročila — 18.05 Naš prijatelj Tito, nadaljevanje — 18.20 Grizli Adams, ameriška nanizanka — 18.45 Železi — pogledite, poučno-zabavna oddaja — 19.15 Risanke — 19.24 TV in radio noč — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.05 Živi planet: Oblikovanje — 21.00 Ne prezrite — 21.15 Gangsterjska kronika, ameriška nadaljevanje — 22.05 Dnevnik — 22.15 Oči Laure Mars, ameriški film.

SOBOTA, 13. 7.: 12.55 Poročila — 13.00 „Band Aid“, prenos koncerta rockovske glasbe za pomoč lačnim v Afriki s stadionom Wembley v Londonu — 14.45 Čmrlj iz Kolorada, predstava lutkovnega gledališča ljubljana — 15.00 Naš prijatelj Tito, nadaljevanje — 15.15 Miti in legende: Srednjeveški miti: Beowulf — 15.30 Poletav — 16.00 TV galerija: Dioklecijanova palača — 16.30 Človekovi možgani: Blaznost — 17.20 Skrivnost morskih globin, kanadski dokumentarni film — 18.45 Boj za obale: Usmilite se ubogega krokodila, angleška dokumentarna serija — 19.15 Risanke — 19.24 TV in radio noč — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Kitinja ne sme umreti, ameriški film — 22.20 Zrcalo tedna — 22.45 Poročila — 22.50 „Band Aid“ — vključitev v prenos koncerta rockovske glasbe za pomoč lačnim v Afriki s stadionom Wembley v Londonu in John F. Kennedy v Philadelphiji.

NEDELJA, 14. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Živi planet: Risanke, Tom Sawyer — 10.05 Grizli Adams, ponovitev ameriške nanizanke —

AVSTRIJA 1

PETEK, 12. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanke — 9.30 Ruščina — 10.00 Instrukcija v latinščini — 10.30 Argumenti — 12.00 Takrat — 12.05 Moje ime je Dropsi — 12.15 A la carte — 13.00 Poročila — 14.40 Soncu naproti — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Risanke — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini Čas v sliki — 17.05 Tao Tao — 17.30 Anna Ciro & Co. — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 20.15 Derrick — 21.20 Takšen teater — 22.00 Takrat — 22.05 Šport — 23.05 Poročila.

SOBOTA, 13. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Instrukcija za latinščino — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Pol v Hongkong — 12.00 Nočni studio — 13.05 Poročila — 14.20 Imej me radi! — 15.55 Jakob in Elizabeta — 16.00 Pika Nogavička — 16.30 Viki — 16.55 Mini Čas v sliki — 17.05 Športna abeceda — 17.30 Fraglessi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Koledar gledaliških predstav — 19.00 Avstrija danes z novostmi iz Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Wencke na severnih polih — 21.50 Šport — 22.50 Solid Gold — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 14. 7.: 15.00 Roparski kit Namu — 16.25 Pustolovščine — 16.50 Leteči Ferdinand — 17.35 Helmi — 17.40 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.25 Govori župnik Richard Schwarzenauer — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Onstran jutranje zore — 21.15 Situacija — 22.40 Jour fixe — 23.40 Poročila.

PONEDELJEK, 15. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanke — 9.30 Tukaj sem človek... — 10.00 Instrukcija za latinščino — 10.30 Roparski kit Namu — 11.55 Risanke — 12.00 Zeb za zob — 13.00 Poročila — 14.45 Lou Grant — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Charlie Brown — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini Čas v sliki — 17.05 Viki — 17.30 George — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.08 Kuharski mojstri — 20.15 Ceste San Francisca — 22.05 „400 let graške univerze“ — 23.10 Poročila.

TOREK, 16. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanke — 9.30 Instrukcija za latinščino — 10.00 Instrukcija za angleščino — 10.15 Relativni speaking — 10.30 Imej me radi! — 12.05 Po-

nedeljski šport — 13.00 Poročila — 14.45 Lou Grant — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Ana in siamski kralj — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini Čas v sliki — 17.05 Lutkovna predstava — 17.30 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Inozemski report — 21.15 Cena oblasti — 22.05 O filmu — 22.50 Galerija — 23.20 Poročila.

SREDA, 17. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanke — 9.30 Instrukcija za latinščino — 10.00 Instrukcija za angleščino — 10.15 Instrukcija za latinščino — 10.30 Bobnar — 12.00 Risanke — 12.05 Inozemski report — 13.00 Poročila — 14.45 Lou Grant — 15.30 Počitniški koledar — 16.30 Slovesnost na prostem — 16.55 Mini Čas v sliki — 17.05 Tao Tao — 17.30 Male pustolovščine — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes z novostmi iz Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Tarzanova največja pustolovščina — 21.35 Filmski forum — 22.20 Stisni zobe — 23.50 Poročila.

ČETRTEK, 18. 7.: 9.00 Poročila — 9.05 Risanke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Instrukcija za angleščino — 10.30 Vedno z drugim — 12.15 Klub seniorjev — 13.05 Poročila — 14.45 Lou Grant — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Mupet-šov — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini Čas v sliki — 17.05 Lutkovna predstava — 17.30 Perrine — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Glasbena zabavna oddaja — 21.50 Domovina — 0.10 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 12. 7.: 16.25 Monaco Franze — 17.15 Srečanje z živaljo in človekom — 18.00 Panoptikum — 18.30 Waltoni — 19.15 Takrat — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Po rdečo-belo-

rdečih sledeh — 21.15 Čas v sliki — Politika v petek — 22.05 Čakamo v Ashiji — 23.45 The munsters — 0.10 Poročila.

SOBOTA, 13. 7.: 15.30 Takrat — 15.35 Dva krat sedem — 16.00 Musil arabski — 17.00 Igra z besedami — 17.45 Tedenski pregled — 18.15 Šport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Novo v znanosti — 20.15 Skrivnost hapačne neveste — 22.15 Poročila — 22.20 župnik Hansjörg Eichmeyer odgovarja — 22.25 Tiger McGee — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 14. 7.: 9.00 Ludwig von Beethoven — 9.25 Les ceufs brouillés — 10.55 Takrat — 11.00 Johannes Brahms — otroške ljudske pesmi — 11.30 Orientacija — 15.00 Športni popoldan — 17.00 6. avstrijsko srečanje pihalnih godb — 17.45 Samo 3 takti — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Primer za ljudskega odvetnika — 20.15 Vedno z drugim — 22.00 Poročila — 22.05 Čikago 1930 — 22.55 Sedem dni športa — 23.15 Rough glasba — 0.00 Poročila.

PONEDELJEK, 15. 7.: 17.15 Svetovna vele-mesta — 18.00 Čudežni živalski svet Indije — 18.30 Waltoni — 19.15 Takrat — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Hotel — 21.00 Novo v kinu — 21.08 Kuharski mojstri — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Šiling — 22.05 Domovina — 23.50 Poročila.

TOREK, 16. 7.: 17.30 Orientacija — 18.00 Očarljiva Jeannie — 18.30 Waltoni — 19.15 Takrat — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdečo-belo-rdečem — 21.15 Čas v sliki — 21.15 Klub 2 in poročila.

SREDA, 17. 7.: 17.30 Dežela in ljudje — 18.00 Policijska inspekcija 1 — 18.30 Waltoni — 19.15 Takrat — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Bernd Weigl — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Kulturni žurnal — 22.30 Najboljše Emilja Kovacs — 22.55 The very hot gossip show — 23.0 Poročila.

ČETRTEK, 18. 7.: 17.05 Zgodovina pomorstva — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Waltoni — 19.15 Takrat — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ceste bodočnosti — 21.15 Čas v sliki — 21.50 Klub 2 in poročila.

SLOVENSKE ODDAJE

AVSTRIJSKEGA RADIA vsak dan od 18.10 do 19.00

Pe 12. 7.: Čas, ki živi.

So 13. 7.: Duhovni nagovor (mag. Hanzej Olip, župnik v Šmarjeti). Voščila (Danica Urschitz).

Ne 14. 7.: Za dobro voljo.

Po 15. 7.: Kontakt.

To 16. 7.: Partner.

Sr 17. 7.: Alpe-Jadran.

Če 18. 7.: Rož-Podjuna-Zila.

Pe 19. 7.: Čas, ki živi.

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10
Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Reprechter-Straße 19/IV, tel. (0 42 22) 54 0 42, teleks 42 20 86 sdnk a
Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. (0 42 22) 32 5 50.
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

- ŠPORTNI VESTNIK - ŠPORTNI VESTNIK -

Šah v novi sezoni

V tekmovalnem letu 1985-86 šte-
vilo slovenskih šahovskih klubov ne
bo naraslo. Slej ko prej obstajata na
koroškem šahovskem prizorišču dva
kluba. Slovenski športni klub „Obir“,
ki prezentira občino Železna Kapla-
Bela in šahovsko društvo Slovenske
športne zveze v Celovcu, v katero so
vključeni slovenski šahisti iz vseh kra-
jev južne Koroške! Prvič po tri- ozi-
roma štiriletnem obstoju omenjenih
dveh sekcij bo letos veliki medseboj-
ni prvenstveni (prijateljski je že bil)
spopad, takozvani slovenski derbi.
Kratko pojasnilo, kako je prišlo do
tega. SSK je v sezoni 1984-85 kot no-
vinec brez velikega napora osvojil so-
lidno peto mesto drugega vzhodnega

razreda. Istočasno je drugi slovenski
zastopnik SSZ Celovec razred niže
zasedel kvalifikacijsko tretje mesto.
Po zaslugi reforme je to pomenil
vstop v vzhodni drugi razred. No in
tako smo spet pri izhodišču — pri
slovenskem dvoboju! Ali se bo par
glasil SSK : SSZ ali SSZ : SSK? Kdaj
in kje se bo igralo, še ni znano, ker
Koroška šahovska zveza prvenstva
za nižje razrede še ni izžrebala. Pač
pa vam bralcem sporočamo tole: SSZ
se je že ojačila z Gallobom (Bek-
štajn) in z Rulitzom (Možberk), ki
naj bi slovenski klub popeljala celo
še en razred višje. Podobne ambicije
pa zasleduje tudi kapelška šestorka,
ki je omenjeni cilj lani zgrešila za pol

točke. Z malo sreče „Obir“-ekipa
ostane nespremenjena, pa bomo videli
kaj bo pokazala v drugem zaletu.
ELO-vrstni red kapelških „mojstrov“:
J. Polanšek 1909, A. Ramaš 1775, R.
Straßer 1785, Peter Jammer 1747, E.
Polanšek 1661, H. Haller 1650, St.
Haderlap 1582, Josef Weitzer 1551,
Johann Stoßier 1546, V. Sitter 1536,
Miha Travnik 1447, Bogomir Osojnik
in Valentin Petschnick sta tudi na se-
znamu igralcev, toda brez točk!

Moštvo Wietersdorfa I je zmagovalo
kar na vseh (osmih) nastopih, kljub
temu pa je Justinu Polanšku uspela
senzacija na tekmi SSK : Wietersdorf
(2:4), da je na prvi deski s črnimi fi-
gurami premagal Gerharda Lattacher-
ja. Zaradi pičlega prostora nam žal
ni mogoče objaviti te nadvse zanimi-
ve partije. Vsekakor Polanšku k temu
uspehu iskreno čestitamo.

4. šahovski „open“ v Šentvidu

V soboto 6. julija se je v Šentvidu
ob Glini začel 4. šahovski turnir, ki
je dostopen za vsakogar (t. i. „open“).
Glavna organizatorja turnirja Fritz
Knapp in Heimo Thaler sta prejela
rekordno število 120 prijav. Med ude-
leženci najdemo igralce iz cele Avstri-
je, iz ZR Nemčije in tudi iz Jugosla-
vije. Sorazmerno večje kot v prejš-
njih treh letih je tudi število sloven-

skih šahistov: MK Jurij Deisinger
(2234 Elo-točk) in Karl Prezelj
(2043), ki pa oba igrata za pošto
(Post SV) ter trije igralci šahovskega
društva Slovenske športne zveze —
Gorazd Živkovič (1840), Franci Ru-
litz (1791), Herbert Rulitz (—); iz
Bekštajna pa je še mladi Tarmann
(1645).

Iz Šentvida poroča Franci Rulitz

Turnir igrajo po švicarskem sistemu
(9 kol) in kot pričakovano vodi po

treh kolih Celovečan MK Guido Kas-
pret s tremi točkami. Kako pa je z
našimi igralci?

V prvem kolu je DEISINGER osvojil
svojo prvo in do zdaj edino točko.
I. Birbacher (1852) : Deisinger 0:1
II. Deisinger : Gottsmann (1955) 0:1
III. Pichler (1659) : Deisinger 1:0
Smolo je imel ŽIVKOVIČ, ki je že
v prvem kolu imel za nasprotnika
lanskoletnega zmagovalca (!) dr. Mi-
kendo in kljub dobri igri ni mogel
doseči niti remija. V tretjem kolu pa
je v brezdvomno najbolj napeti par-
tiji tega kola podlegel Beograjčanu
Trifunoviču (ki je pisal svoje ime iz
ne vem kakšnih zamotanih razlogov
„Trifunowitsch“?!).

I. Živkovič : Mikenda (2140) 0:1
II. Winkler (1664) : Živkovič 0:1
III. Trifunovič (2000) : Živkovič 1:0
Franci RULITZ je v prvi partiji
zaradi ene nepremišljene poteze za-

pravil možnost za zmago proti klub-
skemu kolegu Deisingerju, srečna
zmaga proti novincu Stampferju pa
je to izenačila.

I. Rulitz : Kornprat (2082) 0:1
II. Rulitz : Stampfer (—) 1:0
III. Lattacher (1902) : Rulitz 1:0

Ti trije igralci imajo torej po treh
kolih po eno točko, kar (vsaj za De-
isingerja s tretje največjim Elo-števi-
lom tega turnirja) ne ustreza prič-
kovanju. Prav tako eno točko je do
zdaj osvojil Prezelj, pol točke pa Tar-
mann. Herbert Rulitz pa proti so-
razmerno močnim nasprotnikom (Elo
1890, 1798, 1679) še ni mogel zabe-
ležiti niti delnega uspeha.

ZADNJA VEST — Izidi 4. kola:
Deisinger : Rulitz 0:1
Živkovič : Topakian 1:0
Herbert Rulitz je bil v tem kolu prost
igre in je dobil pol točke.

SPD „Obir“ - Prvi kegljaški turnir na Obirskem

Lastniki Kovačeve gostilne na Obir-
skem so se spomnili stare lišne tra-
dicije in po daljši prekinitev postavili
novo kegljišče na prostem. Odkar je
kegljišče gotovo in za vsakogar do-
stopno, se navdušenih kegljačev ni
mogoče več otrestiti.

Vodstvo domačega Slovenskega pro-
svetnega društva „Obir“ se je zaradi
velikega začetnega zaleta in zani-
manja odločilo prirediti 1. kegljaški
turnir. Tako so se preteklo soboto in
nedeljo 6. in 7. junija 1985 na Kova-
čevem naravnem kegljišču skušali,
kdo bo podrl največ kegljev, zbral
čim višje število točk in tako odnesel
kako imenitno nagrado.

Zanimanje za tovrstno tekmoval-
je preseglo vse meje. Aktivnih udele-
žencev je bilo 88, od tega 13 žensk.
Gledalcev in gostov pa se je menda
nabralo več kot na žeganju pred šti-
rinajstimi dnevi. Zmago pri napeti
kegljaški tekmi je z 11 točkami od-
nesel Lojze Lamprecht iz Železne Ka-
ple. Dobil je živega, okoli 60 kg tež-
kega prašiča. Drugo mesto je osvojil
domačin Jurij Ojster. Priboril si je 9
točk in že je bila priprava za peče-
nje na žaru (=Griller) njegova. V
borbi za tretje mesto se je nato treslo
in potilo kar 18 tekmovalcev. Vsi
so si tekom dvodnevnega turnirja na-
brali po 8 točk. Takorekoč pod ge-

slo „Kdo bo koga?“ so v zadnjem
kolu morali nastopiti še enkrat. Edi-
na ženska Mili Ojster prav nič ni za-
ostajala za moškimi spretnosti. Le za
las ji je ušla krogla mimo zmage.
Končno je padla odločitev. Obirčan
Mih Karničar je postal tretjevrščen
tega društvenega kegljaškega tur-
nirja. Tudi njemu so izročili kom-
pletno pripravo za pečenje mesa na
žaru. Ob zaključku sta predsednik
SPD „Obir“ Gusti Brummik in tajnik
Emanuel Polanšek še vsem ostalim
udeležencem-tekmovalcem izročila
manjšo nagrado.

Naslednjega kegljaškega turnirja se
že zdaj marsikdo veseli!

Nad Rožekom spet
krožijo ptice ujede

Tudi letos so v rožekem živalskem
parku na sporedu poleti ptic ujed —
sokolov in orlov — ki jih predvaja
sokolar rožeknega parka. Dvakrat na
dan — ob 11. in 15.30 uri je ta za-
nimiva predstava in hkrati največja
posebnost živalskega parka. Ptice uje-
de ubogajo svojega vzrejnika in vzgo-
jitelja in se po poletih v zračnih viši-
nah spet vrnejo nazaj k njemu.

Predstavitelj teh ptic ujed je pove-
zana tudi s kratkim predavanjem, ki
omogoča spoznati različne življenjske
oblike ptic ujed.

Poleg ptic ujed v zračnih višinih
pa imate seveda priložnost ne samo
ptice, marveč tudi uživati prirodo
občudovati najrazličnejše živali
lepoto živalskega vrta z gozdovi in
potmi, ki so nekoč vodile na vrh
ba z gradom, ki je danes samo še ru-
valina, od koder je prečudovit pogled
na Rož in Karavanke. Obisk rožek-
ga živalskega parka torej nudi ka-
več užitkov, zato je tudi tako pri-
vlačen, da velja za največjo koroško
atrakcijo.

Šentjakobčani
protestirajo proti
prireditvi Kame-
radschaftsbunda

Pred desetimi leti je Österreichi-
scher Kameradschaftsbund (ÖKB)
v Šentjakobu ustanovil krajevni od-
bor te organizacije. Že na ustanov-
ni seji so eden drugega prekašali s
protislovenskimi in neofašističnimi
parolami, tako da je župan Gressl
takrat iz protesta zapustil sejno so-
bo. Skrb demokratično usmerjenih
občanov so bile že takrat ob usta-
novitvi te organizacije upravičene.
V nedeljo 14. julija bodo obhajali
10-letni jubilej. V vseh teh desetih
letih so skrbeli samo za to, da je
bila napeta atmosfera med našimi
občani. Najprej so pripravljali raz-
vejano propagando za ugotavljanje
manjšine leta 1976, tokrat pa jim
gre za getoizacijo slovenskih otrok
v šoli. Za nedeljsko jubilejno prire-
ditev je napovedan tudi deželni
svetnik Gallob, kar pomeni, da ima
ta rjavo obarvana prireditelj tudi že-
gen najvišjih javnih oblasti. Zato se
ne čudimo, da bivši nacisti nimajo
nobenih težav zleisti spet na vplivne
pozicije, ki so odgovorne za „vzro-
no atmosfero“ (Wagner) v deželi.
Šentjakobčani — Slovenska gospo-
darska skupnost, Komunistična par-
tija Avstrije in Slovensko prosvetno
društvo „Rož“ v obliki odprtega
pisma odločno protestirajo proti
prireditvi kameradschaftsbunda, or-
ganizacije, ki vsa leta ščuva proti
slovenski narodni skupnosti, ki je
v zadnji vojni največ doprinesla k
osvoboditvi Avstrije izpod nacistič-
ne strahovlade.

Preko Vršiča samo
z osebnimi
avtomobili

Preko Vršiča, najvišjega cestne-
ga prelaza Slovenije, je možno sa-
mo z osebnimi vozili. Vzrok za to
je gradnja mostu pod Vršičem, kar
je stari že bil dotrajan. Planinski
koče na območju Vršiča so seveda
odprte in oskrbovane, tako da je ta
planinski raj še vedno velika pri-
vlačnost in cilj številnih turistov.
Na žalost letos ni rednih avtobus-
nih zvez med Bovcem in zgornje-
savsko dolino, kar bo seveda pri-
zadelo marsikaterega nedeljskega
izletnika, ki nima svojega avtomobila.
Kot napovedujejo, pa bo novi
most kmalu zgrajen.

Evropska pot E YU - Od Drave do Jadrana

Slovensko prosvetno društvo
„Rož“ v Šentjakobu v Rožu in Slo-
vensko planinsko društvo Celovec
sta pred nedavnim vabila v Šentja-
kobsko društveno sobo na skioptič-
no predavanje „Evropska pot E YU
— Od Drave do Jadrana“.

Predavatelj je bil znani slovenski
športni dejavnik in predsednik Ko-
miteja za sopotništvo pri Planinski
zvezi Slovenije, Zoran Naprudnik.

Prvič smo imeli priložnost sezna-
niti se tudi s popotniško dejavnostjo,
kar je nekaj drugega kot planin-
stvo, kjer je cilj doseči vrh gore
in se potem vrniti po isti ali drugi
poti nazaj, medtem ko je pri po-
potništvu tako, da imaš pred seboj
nek cilj in k ga dosežeš si svoje
delo opravil. V glavnem se popot-
ništva udeležujejo starejši ljudje
predvsem upokojenci, ki imajo
mnogo časa, saj traja samo jugo-
slovanski del Evropske poti E YU 6
pribl. dva tedna. Celotna Evropska
pot E, ki se vleče od Kopenhagne
na Danskem do Reke ob Jadran-
skem morju, je dolga kar 2900 km.
Naš predavatelj je slednjo skoro
že celo prehodil, manjka mu samo
še nekaj sto kilometrov, medtem
ko pa je jugoslovanski del te poti
prehodil že trikrat.

Tokrat smo imeli priložnost se-

znati se z lepoto in posebnost-
mi jugoslovanskega dela evropske
poti, ki se začne na Radelskem
prelazu (avstrijsko-jugoslovanska
meja), prekorači Dravo, se povzpne
na Pohorje, prekorači Mislinjo, Sa-
vinjo, Savo, se vzpne na Bloško
planoto in nato na Snežnik (1797
m) kjer doseže najvišjo točko poti,
potem pa se ta dolga pot konča
na Hrvaškem pri Reki ob Jadran-
skem morju. Jugoslovanski del te
poti je dolg okrog 300 km. V glav-
nem vodi pot skozi gozdove, mimo
ali skozi samotne vasi, preko
hrbov v številnih cerkvicami, mi-
mo znamenj, grajskih razvalin, pla-
ninskih in gozdarskih domov ter
samotnih kmetij. Pešpot je označe-
na z rdečje-rumenimi markacijami
(rdeči krog in rumena pika). Pre-
nočevanje na poti je možno v pla-
ninskih domovih, v gozdarskih in-
šah, v hotelih, pri zasebnih in
pa seveda tudi pod smreko v spal-
ni vreči. O vsem tem nam je pri-
povedoval predavatelj in nas, hočeš
nočeš, navdušil za takšno popoto-
vanje, ta „svje“ pa so naredili še
čudviti barvni posnetki naravnih
lepot teh krajev, ki so navdušili
vsakogar. Tokrat smo videli v pre-
lepih barvnih slikah tisto Sloveni-
jo, ki jo le redki poznajo — hri-

bovska naselja, ljudi pri delu, in
pa neskončne gozdove, rezervoar-
je kisika in zdravja. Jugoslovans-
ka pot seznanja potnika z narav-
nimi, kulturnimi in zgodovinskimi
posebnostmi in tako spremlja živ-
ljenje in delo domačinov.

Pot so pripravile in skrbijo za-
njo gozdnogospodarske organiza-
cije, pokroviteljstvo pa imata Pla-
ninski zvezi Slovenije in Hrvaške.
Med številnimi obiskovalci na pre-
davanju, ki jih je pozdravil pred-
sednik SPD „Rož“ Čarli Krautzer,
so bili tudi predsednik Slovenske
športne zveze Danilo Prušnik, pred-
sednik Slovenskega planinskega
društva Celovec Franci Kropivnik,
oba s soprogama in predstavnica
jugoslovanske konzulata v Ce-
lovcu, konzul Marija Škorjak.

Prepričani smo, da bo to pre-
davanje rodilo sadove in da se bo-
do tudi med koroškimi Slovenci
našli posnemalci, ki se bodo podali
na pot in podobno uživali naravne
lepote evropske poti kot mnogi
drugi, ki jo imajo že za seboj. Pre-
davatelj iskrena hvala, da nam je
odkril nove možnosti športnega re-
kreacijskega udejstvovanja, o kate-
rem do sedaj nismo vedeli mnogo
ali skoro nič.

Berite in širite
Slovenski
VESTNIK

Dr. Matjaž Sienčnik, otroški
zdravnik, na dopustu od 5. do
28. julija.

Dr. Matjaž Sienčnik, otroški
zdravnik — pogodba z vsemi
zavarovalnicami — ordinira
od ponedeljka do četrтка od
8. do 11. ure in po naročilu.
Sporazum časa se priporoča.

Iščemo

VAJENCA

za ZADRUGO-MARKET v
Kotmari vasi.

Pogoj: zaključek obvezne šol-
e in znanje obeh deželnih je-
zikov. Interesenti naj se javijo
pri Posojilnici Bilčovs, telefon
0 42 28 - 22 25

NOGOMETNI
TURNIR

v soboto 13. julija 1985 ob 9. uri na igrišču v
Globasnici z moštvi iz Roža in Podjune.

● dekliški nogomet ● streljanje enajstmetrovk